

© PETRUSÁK JÁNOS

HULLÓ CSILLAGOK

TÖRTÉNELMI DRÁMA II FELVONÁSBAN

(JÁTSZÓDIK: 1956-BAN)

SZEREPLŐK

Főszereplők:

NAGY PISTA – budapesti végzős politechnikumi tanuló, MHSZ rádió-amatőr. Beceneve: Bagoly, mivel esténként szívesen van együtt rövidhullámú rádió adó-vevőjével, amelyet tanára engedélyével tarthat otthon, hallgatja az „éter zenéjét”. Aztán majd a forradalom alatt Magyarország nem hivatalos híreit.

SÓVÁGHÓ KLÁRI – végzős politechnikumi tanuló, Nagy Pista osztálytársa, akinek tetszik a komoly fiú, ezért, hogy felhívja a figyelmet magára, mindig kötözködik vele. Az iskolai DISZ alapszervezet titkára.

VIRÁG ANNUSKA – nyíregyházi harmadik osztályos gimnazista, aki szintén tanári engedéllyel otthon tarthat egy rövidhullámú rádió adó-vevőt.

Mellékszereplők:

IDŐSEBB NAGY – Nagy Pista édesapja, akit, mivel a Horthy-korban altiszt volt, elbocsátottak 1956. szeptemberében a Néphadseregtől. Pedig ő, ahogyan kesereg, mindig csak a hatalom parancsait teljesítette, és jól!

TÓTH TIBI – Nagy Pista barátja, akinek nagyon tetszik Sóvághó Klári, és ezért ő a DISZ-ben nagyon aktív, így kerül Klári nyomán járva veszélyes helyzetekbe.

NAGY NÉNI – Nagy Pista nagymamája, aki sokat sopánkodik és mindig rossz jövőt vizionál. Kedvenc szavajárása: „Még a világ, világ lesz, mindig rosszabb-rosszabb lesz!”

SZÉKÁN GYURI – a „nagyfiú”, akire a bérházbeli fiatalabbak felnéznek, és akit követnek. Ott van minden megmozdulásban, amelyekről tudósít. Majd fegyveresen is részt vesz a küzdelemben.

BALSA TANÁR ÚR – Nagy Pistáék tanára, „művésznevén” „Balsafa”, mivel mindig úszni akar az árral, abból szerinte baj nem lehet.

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR – a politechnikum párttitkára. Ki ha ő nem ember, akinek tetszik Klári, ezért mindig leteremti a lányt.

továbbá: 3 iskolatárs, és 2 karhatalmista.

I. FELVONÁS

1. Jelenet

Vörös függöny. Középen rajta egy vörös csillag. A csillag két oldalán a függönyön két bekeretezett kép: Sztálin és Lenin. A vörös csillag alatt Rákosi képe virít.

A függöny mögül hangok, még halkán, aztán egyre erősödve. Mozgalmi dalok ritmusai, egyszerre, kakofonikusan.

A függöny elé kijön egy középiskolás lány (SÓVÁGHÓ KLÁRI).

SÓVÁGHÓ KLÁRI

(egészen a függöny közepéig megy, ránéz a függönyre, biccent, majd megperdülve végignéz a nézőkön, arckifejezése nagyon kritikus)

Na...

(megvetően)

megjöttetek?

(a sarkán hintázik, fensőbbéségesen)

Mit gondoltok, miért vagytok itt?

(végigtekint a nézőkön, belenéz egy-egy szembe, aztán váratlan felkiált)

Felelni! Kérdeztem valamit! Felelni! Milyen magatartás ez? Én DISZ-titkár vagyok! Érted, mi az? Demokratikus, Ifjúsági és Szövetség! Kizárlak benneteket, demokratikusan ki, ha nem tiszteltek engem!

(nagy lélegzet)

Megértettétek?

Sóvághó Klári fel-le sétál a vörös függöny előtt.

SÓVÁGHÓ KLÁRI

(a függönyre mutat)

Milyen munka ez?

(megcsóválja fejét és ránéz a nézőkre)

Így kell kinéznie egy november hetedikéi ünnepi műsor függönyének? Így?

(ordítva)

Í-í-í-gy?

(csípőre vágja kezét)

Bűnösök vagytok! Rettegve hallgattok!

(megvetően)

Beszari banda!

(legyint)

És veletek csináljunk mi világforradalmat! Gyáva munkásosztálynak... nincs világforradalma!

Sóvághó Klári megint fel-le sétál. Aztán megtorpan és a nézőkre kiált.

SÓVÁGHÓ KLÁRI

Ti nem féltetek tőlem! Ti!

(rámutat egy-egy nézőre)

Te, meg te, meg te. És... te sem! Te leginkább nem!

(büszkén mondja)

Pedig én Sóvághó Klári vagyok, a politechnikum DISZ-vezére. Értve?

(csípőre vágott kézzel lehajol a nézőkhöz)
Rettegve?

(felemelkedik és felnevet, gúnyosan)
Nem tudjátok, milyen az én hatalmam! Olyan, hogy...

(elgondolkodik)
bárkit, igen, közületek bárkit...

(nyelvébe harap)
Akinek nem magas beosztású pártfunkcionárius az apja-anyja.
De az egyszerűek közül bárkit kirúgathatok, megbuktathatok,
áristomba csukathatok...

(kissé kifulladásra)
Bármit, bármit csinálhatok! Én

(mellére üt)
a PÁRT vagyok, az egyetlen! A nagyszerű, a titeket...

(legyint megint)
ej, vezető.

A zene a függöny mögött megbicsaklik.

SÓVÁGHÓ KLÁRI

(a függöny felé üvölt)
Újból! És hangosabban!

*A munkásmozgalmi dalok újból felcsendülnek. Megint
össze-vissza. Többől egy-egy strófa...*

SÓVÁGHÓ KLÁRI

(a nézőkhöz fordul)
Ti ezt értitek?

(választ nem várva a függöny felé kiált)
Még, még hangosabban! Hallja az egész iskola, hallja a
kerület, hallja Budapest és az egész ország, hallja a
nagyvilág! Itt forradalmi lelkesedés van. Értitek

(tekint a közönségre)
lelkesedés!

(szótagolva mondja újból)
Lel-ke-se-dés!

(lemutat a nézőkre)
Nálatok meg? Ez lelkesedés? Boldog arcokat, boldogát! A Nagy
Októberi Szocialista Forradalmunk boldog évfordulója
következik, most, november hetedikén! Éljen, éljen!

(elordítja magát)
Éljen!

(lecsendesülve lenéz a közönségre)
Ki nem éljenez? Ki a sötétben bujkáló gaz ellenforradalmár?

(rámutat gyors egymásutánban némelyekre)

Te? Vagy te? Vagy te ott? Igen, hiába is nézel olyan ártatlanul. Bűnös vagy! Ellenforradalmár! Sötétben bujkáló, mert nem tapsolsz, nem éljenzel, amikor kell! Amikor én mondom! Akkor neked és neked is, és mindenkinek boldognak kell lenni! Éljenezni és tapsolni. Hát ti még tapsolni sem tudtok?

(tapsolni kezd)

Rajta, rajta, taps, tapsoljatok! Aki nem tapsol, azt máris kivezettetem! Rajta, taps, ütemtaps.

(egyre lelkesebben tapsol)

Éljen Rákosi! Éljen Gerő! Éljen Révai! Éljen a Párt! Éljen Rákosi, Rákosi, Rákosi!

Zene kint elhall, de ének csendül.

Függöny mögül:

*„A béklyó a porba lehullott,
S az ember a napfénybe néz...”*

Sóvághó Klári nem tapsol, elhallgat és gyanakodva a függöny felé les.

Néhány diák masírozik be. (NAGY PISTA, TÓTH TIBI és még néhányan) Mindnél vörös zászló, csak egynél (NAGY PISTA) nemzeti szín lobogó, igaz, benne a vörös csillagos „Rákosi-címer”.

Tóth Tibi Sóvághó Klárra mosolyog. A lány azonban csípőre vágja kezét és dobbant.

A menetelő diákok dübörögnek, azt hiszik, most ez a parancs, dübörögni kell.

DIÁKOK EGYÜTT

*„A zászlót emeld fel az égig,
És légy hozzá hű, míg csak élsz...”*

Nagy Pista felemeli a nemzeti lobogót. És meglengeti.

SÓVÁGHÓ KLÁRI

Állj! Mi ez? Mit énekeltek ti? Ki engedte ezt meg?

TÓTH TIBI

(pillogva)

November hétre készülünk.

NAGY PISTA

(vigyorogva)

Az októberire. A nagyra. Mint tudjuk.

SÓVÁGHÓ KLÁRI

(méregtől hörögve)

Hogy képzelitek ezt? És ez a dal... Megszégyenítitek a...

TÓTH TIBI

(bátran közbevág)

Mi a baj a dallal?

SÓVÁGHÓ KLÁRI

Az, hogy nem jó! Még hogy béklyó, meg napfénybe nézés, meg magasba emelt zászló.

(rámutat a nemzeti lobogóra)

Ez így nagyon nem jó! Csalódtam bennetek!

TÓTH TIBI

Pedig mi annyira igyekszünk!

SÓVÁGHÓ KLÁRI

De rosszul!

TÓTH TIBI

Akarjuk, hogy tetszem, hogy tetsszél, hogy tetsszen neked, amit csinálunk!

A diákok egymásra vigyorognak. Sóvághó Klári is kissé zavarba jön. Nőies mozdulattal a hajához nyúl.

SÓVÁGHÓ KLÁRI

Na jó. A lelkesedéseitek dicséretes, elismerem, de a dal nem jó. Nem elég, nem eléggé a... a miénk!

NAGY PISTA

A Lenin-dal?

SÓVÁGHÓ KLÁRI

(kinyitja száját, majd becsukja)

Lenin? Hogy jön ide Lenin elvtárs?

TÓTH TIBI

(a függönyön csüngő képekre mutat)

Már akasztva. Vagyis, tűzve, na, a többiek közé.

NAGY PISTA

(előre lép)

Ismeretlen mozgalmista Lenin-dalát énekeltük.

DIÁKOK EGYÜTT

„A zászlót emeld fel az égig,
És légy hozzá hű, míg csak élsz. Lenin!”

NAGY PISTA

(meglengeti a nemzeti zászlót)

„Ő járjon előtted, míg élsz!”

TÓTH TIBI

(félve nyekergi)

Lenin.

(aztán bátrabban)

Lenin!

SÓVÁGHÓ KLÁRI
Lenin-dal...

(kelletlen hozzáteszi)
na jó!

(aztán felcsattan)
De Rákosi-dal kellene, meg Sztálin! És Gerő és Révai, meg
többi, népünk nagy vezérei.

NAGY PISTA
Nagy októberi november hetedikén?

SÓVÁGHÓ KLÁRI
(felcsattan)
És ne lobogtasd azt a piros-fehér-zöldséget itt nekem!

NAGY PISTA
Országunk zászlaja.

SÓVÁGHÓ KLÁRI
Ami nem való ide. Ez bűnös, maradi nacionalizmus, csökevény,
soviniszta, irredenta, Horthy-fasiszta csökevény...

NAGY PISTA
Vörös csillagos címerrel?

SÓVÁGHÓ KLÁRI
(toppant)
Akárhogy! De nemzetet jelent. Mi meg
(büszkén)
internacionalisták vagyunk. Nemzetközi vörös élharcosok!

TÓTH TIBI
Világ proletárjai, egyesüljete!

NAGY PISTA
(morogva)
De kivel?

SÓVÁGHÓ KLÁRI
(Nagy Pista zászlója után nyúl)
Nem kell ez a zászló. Csak vörös, csak a vörös mindenhol.

NAGY PISTA
Még ennél is vörösebb?

SÓVÁGHÓ KLÁRI
Vörösebb!

NAGY PISTA
(morogva)
Szegény bikák! Mennyi harci szín.

SÓVÁGHÓ KLÁRI

Itt ma

(kiáltja büszkén)

a világhatalmat kiáltjuk ki, arcába a nyugati burzsuj-
imperialista gazemberek, a nyugati nacionalista áldemokrata
senkik világának, és itteni bujkáló lakájaiknak keményen
megmondva, hogy... hogy...

A diákok várnak.

NAGY PISTA

Hogy?

SÓVÁGHÓ KLÁRI

(kiengedi a levegőt)

Mi itt vagyunk!

NAGY PISTA

(bólintva)

Ez igaz. Méghozzá teljesen igaz.

SÓVÁGHÓ KLÁRI

(újából rendezkedve)

Készüljete! Lelkesen énekeljete, magatokkal vonó erővel,
legyőzhetetlenül. És ne ezt!

TÓTH TIBI

De akkor mit?

SÓVÁGHÓ KLÁRI

(kicsavarná a nemzeti zászlót Nagy Pista
kezeből, de az nem adja, végül a lány
ráhagyja)

Énekeljük a mi nótánk, a harcos munkás ifjak nótáját!

(énekelni kezd)

„Egy a jelszónk a béke,
Harcba boldog jövőért megyünk.
Egy nagy cél érdekében
Tör előre ifjú seregünk.”

NAGY PISTA

(elbődül)

„Tör előre ifjú seregünk.”

SÓVÁGHÓ KLÁRI

(vezényel)

Lelkesebben, még lelkesebben! Újra!

A diákok körülötte menetelnek, körbe-körbe.

SÓVÁGHÓ KLÁRI

(a közönségre parancsol)

Ti meg tapsoljatok! Tapsoljatok! Ü-tem-taps! Mert...

(skandálva)

Éljen Rákosi! Éljen Rákosi! Rákosi! Rákosi-Gerő-Révai!

NAGY PISTA

(elbődül)

„Rákosi pajtás bennünket boldog jövőbe vezet!”

Ezzel a diákok kidübörögnek.

SÓVÁGHÓ KLÁRI

(utánuk néz, majd le a közönségre)

Mondtam én nektek, hogy hagyjátok abba? Tapsolni! Tapsolni!

Még lelkesebben tapsolni! Tapsolni!

A diákok énekelve visszajönnek.

DIÁKOK EGYÜTT

„Miénk e föld! Erdő, mező, város és gyár! Égrengető, munkás sereg! Pajtás, daloljunk, szép Rákosinkról, mert benne van a bizalomsereg!”

SÓVÁGHÓ KLÁRI

(méreggel)

Állj! Mondom: állj!

(a közönségre)

Ti se tapsoljatok!

(vissza a diákokhoz)

Mi ez itt, ez a katyvasz?

NAGY PISTA

(szemtelen vigyorral)

Ez forradalmi kvasz. Orosz-szovjet munkásital. Állítólag egészséges.

SÓVÁGHÓ KLÁRI

(nehezen szedi a levegőt)

Hát nektek nem lesz az! Abbahagyni!

NAGY PISTA

(összecsavarja a zászlót)

Jó, akkor megyünk vissza tanulni. Gondolom, az a legfontosabb, hiszen végzősök vagyunk...

SÓVÁGHÓ KLÁRI

István!

NAGY PISTA

Klárrika?

SÓVÁGHÓ KLÁRI

(toppant)

Nincs bizalmaskodás felfelé a hierarchián. Csak én tegezlek titeket! Nektok én Sóvághó iskolai DISZ-titkár vagyok, értve?

NAGY PISTA

(gúnyosan)

Minden.

SÓVÁGHÓ KLÁRI

Hogy mi?

NAGY PISTA
Minden értve.

(ajakbiggyesztve hozzáteszi)
Eltársnő.

(sietve módosít)
Eltárslány!

SÓVÁGHÓ KLÁRI
(csípőre vágja kezét)
Mit szemtelenkedsz? Velem!

TÓTH TIBI
(álmodozón a lányra néz)
Én csak szeretnék!

SÓVÁGHÓ KLÁRI
(harciasan Nagy Pista felé lép)
Tetőled, István, nem ezt vártam. És a PÁRT sem, meg a DISZ sem! Hanem sokkal többet, sokkal több pártszerű lelkesedést. Sokkal több, jóval több példamutatást, hiszen te egy katonatiszt fia vagy, egy felelős beosztású tiszté, néphadseregünk munkás-származású, négy elemi végzett tisztjéé.

NAGY PISTA
Apa leérettségizett.

SÓVÁGHÓ KLÁRI
(ajakbiggyesztve)
Tudhattam volna. Akkor innét fúj a szél.

(legyint)
Érettségi? Inkább éretlenségi az! Kis-nyárspolgár, burzsoá munkásnyúzó csökevény, sovíniszta senkiháziak! Négy elemi kell! Sőt, minek itt írni-olvasni is?

(felemeli kis öklét)
Fontosabb a munkásököl, vasököl!

TÓTH TIBI
Oda sújt, ahova köll!

SÓVÁGHÓ KLÁRI
(szinte Nagy Pistára lépve)
Meg ne halljam, meg ne lássam többé ezt az elhajlást! Itt együtt kell menetelni, együtt kell énekelni, együtt tapsolni, gondolkodni, szólni... mindenkinek! Egységben az erő!

TÓTH TIBI
Éljen!

(meglengeti a vörös zászlót)
Éljen politechnikumunk kimagaslóan nagyszerű, pártos, erős, szép szemű, szép mellű DISZ-titkára, Sóvághó Klári! Éljen! Éljen!

Tóth Tibi a zászlóval majdnem leveri a Rákosi-képet.

TÓTH TIBI

(a kép felé néz)

Elnézést.

DIÁKOK EGYÜTT

Éljen, éljen Sóvághó! Éljen, éljen!

SÓVÁGHÓ KLÁRI

(tiltakozva hátralep)

Jaj ne, én...

DIÁKOK EGYÜTT

(annál jobban)

Éljen Só-vágh-ó!

Egy diák jön rémulten.

DIÁK

Klári! Klári!

(lefékez Klári előtt)

Vagyis, elnézést, Sóvághó DISZ-titkár. Urbáni iskolai alapszervezeti párttitkár elvtárs hívat, most azonnal. Már is, ahogy mondta, késő!

SÓVÁGHÓ KLÁRI

(mintha kissé megrettenne, aztán magabiztosságot sugározva biccent és a diákokra néz)

Folytatni a készülést! Ez parancs. Ez most a legfontosabb diáktett, és a lelkesedés. Mindig lelkesedés a PÁRT-ért.

DIÁK

Urbáni párttitkár...

SÓVÁGHÓ KLÁRI

(a diákra kiált)

Megyek!

(indul, aztán Nagy Pistára visszanéz)

Veled még, István, számolunk! Csak vigyázz magadra, jól vigyázz!

Sóvághó és a diák ezzel el.

2. Jelenet

A maradó diákok összenéznek.

TÓTH TIBI

Nem kellett volna felbosszantani.

NAGY PISTA

(vállat von)

Én élvezem. Olyan muris, amikor csípőre vágja a kezét vagy toporzékol.

TÓTH TIBI

Neki is megvan a maga baja, ne bántsátok. Ki tudja, mit kap most Urbánitól.

NAGY PISTA
Hát dicséretet nem! Úrbáni szerintem még önmagát sem lenne képes megdicsérni.

TÓTH TIBI
A kritika erősíti a PÁRT-ot.

NAGY PISTA
Csak miért minket, kisembereket kritizálnak mindig? A mi kritikánk miért nem szólhat, soha?

TÓTH TIBI
(arrébb ugrik)
Juj, ezt meg sem hallottam!

NAGY PISTA
(nevetve)
Barátom! Te a Klári seggében vagy!

DIÁK
(vihogva)
Máshol szeretne lenni!

TÓTH TIBI
(méreggel)
Rohadtak vagytok és irigyek. Ez nem Párt...

NAGY PISTA
Na, ide ne keverd a PÁRT-ot!

DIÁK
Ez inkább pártszerelem.

NAGY PISTA
Tudjátok, amikor a szocdem elhajlók aztán visszahajlók összeforrtak kommunista szájcsókban, hogy megszüljék a mostani, győzedelmes élcsapatunk, a PÁRT-ot.

TÓTH TIBI
Apád, aki katonatiszt, felelős beosztású zászlóaljparancsnok, tudja, hogy...

NAGY PISTA
(fejét lehajtva)
Már nem.

TÓTH TIBI
Úristen! Vagyis... ne haragudj a régi szóért. Csak nem történt vele valami?

NAGY PISTA
De, történt. Az, hogy már nem százados.

DIÁK
Ezredes?

NAGY PISTA
Hülye! A következő rangfokozat az őrnagy.

TÓTH TIBI

(vállat vonva)

Manapság... Amikor közvitézből lesznek tábornokok,
tábornokból meg börtönlakók...

(széttárja karját)

Ki tudja azt!

NAGY PISTA

Na jó, hagyjuk...

DIÁK

Utáltam is már dalolászni.

TÓTH TIBI

(megfogja barátja, Nagy Pista karját)

Baj van?

A többi diák összeszedve a zászlókat elmegy.

NAGY PISTA

(utánuk tekint, majd amikor elmentek, mondja)

Kisebb lett a néphadsereg.

TÓTH TIBI

A magyar?

NAGY PISTA

Az. Nem kell már a kettőszáz-tízezres készültség. Elég csak
a százhuszas.

TÓTH TIBI

(felnyerít)

Megnyertük a háborút! Végre, mi magyarok, egyszer meg!

NAGY PISTA

(fejcsóválva)

Komolytalan vagy.

(dühösen robban)

Apát kitették, ki a seregből. Ki az utcára.

TÓTH TIBI

De... de miért?

NAGY PISTA

Gyerekes vagy. Itt mindent a

(függönyre mutat)

PÁRT akar. Mindent, és mind a kezében vagyunk! Te meg, ha
nem érted ezt, akkor, ne nézz így rám, gyerekes vagy.

(legyint)

Nem lesz így komoly barátnőd, soha.

TÓTH TIBI

(hátra lép)

Ez hogy jön ide?

NAGY PISTA

Klárít verd ki az álmodból. Míg az ÁVO nem teszi!

TÓTH TIBI

Mi-mi van?

NAGY PISTA

Mondd, te vak vagy? Klári nem azért lett iskolai DISZ-
titkár, mert annyira lelkes, hanem mert a párttitkár akarta.
Mindennap akart

(bólogat)

Klárival konzultálni. A pártos eseményekről.

(fejcsóva)

Felejtse el azt a nőt.

TÓTH TIBI

(kakaskodva)

Talán neked kell?

NAGY PISTA

(felkiált)

Mert a Párté és Urbánié, szőröstől, bőrostól, lelkestől.

Tóth Tibi száját nyit, majd némán zár.

NAGY PISTA

Igen. Hogy tudd, amit az egész iskola.

TÓTH TIBI

(nyögve)

Rohadt világ!

NAGY PISTA

Csitt! Ne olyan hangosan. Még magukra értik.

(bök állal a függönyön lógó képek felé)

És manapság kevesebért is elvisz a karhatalom.

TÓTH TIBI

(nyekken)

Pista, én félek! Milyen világ van itt?

NAGY PISTA

Mindig olyan, amelyet a többség akar.

Mozgalmi dalok hangzanak fel.

NAGY PISTA

(kifelé indul)

Na, jössz? Elkísérhetlek?

TÓTH TIBI

Hiszen egy házban lakunk.

NAGY PISTA
Ahogyan egy hazában.

*Ezzel kifelé indulnak. A mozgalmi dalok felerősödnek.
Győzedelmesen.*

NAGY PISTA
(visszajön)
Figyelj!

(szól a válla felett vissza)
Te csak figyelj!

TÓTH TIBI
(óvatosan bejön)
Ne csináld! Baj lesz ebből...

NAGY PISTA
(felnyúl a képekhez)
Nem hagyhatom ezeket itt! Ezek tették apám, családom, népem
tönkre! Ezek...

Nagy Pista leszedi a képeket és a vörös csillagot.

NAGY PISTA
(körülnéz)
Kinek kell?

TÓTH TIBI
Gyere már! Jön valaki! Lebukunk!

A két fiú kiszalad.

Munkásmozgalmi dal:

*„Ma millióknak ajkán egy név zeng
E név oly nagy és oly dicső...”*

3. Jelenet

*Függöny fel. Munkásmozgalmi dalok kakofóniája a
háttérből.*

*Puritán irodabelső a színen. Egyszerű íróasztal, rajta
semmi, csak egy vörös mappa meg egy Lenin-szobor,
továbbá egy öreg fekete telefon. Egy szék az asztal
mögött, azon egy férfi.*

A férfi (ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR) újságot olvas.

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR
(hümmögve megcsóválja a fejét)
Hm-hm, elvtársak, elvtársak. Több keménységet, többet! Így a
fejünkre olvassák ügyeinket.

Kopogás. Elég határozott.

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

(az asztalra löki az újságot, majd gyorsan,
szinte rémülten a vörös mappa alá gyűri,
aztán a mappát kinyitja, mintha eddig is azt
tanulmányozta volna)

Ha fontos, akkor gyere!

*Sóvághó Klári DISZ-titkár jön. Elég messzi az asztaltól
megáll. Katonás vigyázzban.*

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

(végigméri a lányt)

Ha azt mondtam, Sóvághó, hogy azonnal, akkor az magának is
azt jelenti, mint mindenkinek. Azonnal, azaz rögvest. Maga
meg

(a karórájára néz, aztán tenyérrel az
asztalra csap)

két egész perc alatt tolja ide a redves pofáját! Hát micsoda
fegyelem ez? Mi? Micsoda? Én ezt...

(üt megint tenyérrel az asztalra)

nem tűröm. Értve? Nem! Senkitől sem! Leginkább magától,
tisztelt DISZ-titkár, akinek példát kellene mutatnia.
Példát, mindenben! Gyorsaságban és lelkesedésben is.

(a lány felé int)

Ez magának lelkesedés? Ez? Hát nézzen csak magára!

A lány körülnéz, mint aki tükröt keres.

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

(újból az asztalt csapja)

Kevés! Kevés, kevés! Amit maga csinál, az mind kevés, kevés
és kevés! Nem lelkes, nem harcos, nem elég kommunista. Nem
elég öntudatos, nem elég tudja, mit kell tennie. Mit a
PÁRT-ért, a népért, mit...

(kissé megakad és váratlan elmosolyintja
magát)

mit önmagáért. Na...

(szól már emberi, sőt szinte kedves hangon)

gyere, Klárim, közelebb. Gyere, kiscica...

SÓVÁGHÓ KLÁRI

Párttitkár elvtárs, én...

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

Voltunk mi már nagyon jóban. Csak rajtad múlik, Klárikám,
hogy milyen lesz a karriered. Vagy lesz-e egyáltalán!

(felmutatja ujját)

Mert tudod, a PÁRT adhat...

(kimutatja nyitott tenyerét)

és a PÁRT el is vehet.

(zárja össze a markát, majd megingatja fejét)

Csak rajtad múlik, mert te okos vagy, csinos és szerencsés,
te választhatsz, hogy téged simogasson

(megint előre tartja a kezét)
vagy üssön

(ezzel ököllel az asztalra csap)
ez a kéz. Na?! Te melyiket választod?

SÓVÁGHÓ KLÁRI
Úrbáni elvtárs, én...

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR
(oldalt hajtja fejét)
Te? Ha elkezdted egy mondatot, fejezd be, bátran. Elvtársi világban élünk! Csak bátran, mondd!

(bólogat)
Engem mindenki szeret, tisztel. Mindenki csodál.

(nyájasan mosolyog)
Ugye, gyermek, te is ezt akartad mondani?

SÓVÁGHÓ KLÁRI
Én...

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR
Nekem elmondhatod. Mintha a papád lennék, vagy kedves, atyai jó barátod. Aki szereti a buta gyermeket, támogatja, ahol kell. Eddig sem panaszkodhattál, Klárikám. Ugye nem panaszkodsz rám? Aki panaszkodott, azt már az ÁVO nevelgeti az Andrássy út 60-ban, egy kínzókamrában. Mert mivé lenne a világ, ha mindenki csak úgy kritizálhatna? Te ne tedd!

SÓVÁGHÓ KLÁRI
Én tisztelem Úrbáni elvtársat!

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR
Úgy? Csak tisztelsz? Ez kevés.

(felemelkedik)
Gyere közelebb! Én csináltam embert belőled, vagyis a PÁRT. Engedtem, hogy tovább tanulj, engedtem, hogy jó jegyeket kaphass, mondtam, hogy legyél az iskolai DISZ-szervezet titkára, és akarom, hogy majd a PÁRT-ba is belépj. Ha akarsz, egyetemre, főiskolára menj, ha úgy gondolod, dolgozni ne akarj, legyél inkább vállalati-üzemi párttitkár. És ehhez csak egy kell, ehhez a kényelmes és biztos jövőhöz, egy...

(vigyorogva kijön az asztal mögül)
Hogy mi legyünk jó barátok, nagyon, nagyon jó barátok!
Jobbak, mint eddig, mert az már... ugye érted, mire gondolok... nagyon kevés.

SÓVÁGHÓ KLÁRI
(hátrébb lép)
Én diák vagyok.

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

(megáll)

És az is akarsz maradni? Diák, örökre, egyszerű diák? Mert nem kell ám mindenkinek DISZ-tagnak lennie, DISZ-titkárnak meg pláne nem.

(bólogat)

Te lennél az első a Demokratikus Ifjúsági Szövetségben, akit szégyenszemre, végzősként, leváltottak a titkári posztról. Mert nem végezte jól a feladatát!

Sóvághó Klári szólna, de Urbáni mérgesen felé int.

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

Akkor nem mehetsz továbbtanulni, mert a PÁRT-tal szembefordultál, a PÁRT elvesztette benned a bizalmát. Nem mehetnél jó munkahelyre sem, hanem mondjuk Vecsésre, varrodába, három műszakban görnyedni, esetleg a gépi-fonóba, hogy húsz évesen garantáltan úgy nézzél ki, mint a nagyanyám.

(a lányra nevet)

Kedveském?

SÓVÁGHÓ KLÁRI

Ez zsarolás?

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

Ez az élet. Az egyszerű prolik élete. A zsarolás, kicsim, az lenne, ha azt mondanám, hogy elvitetlek az ÁVO-val egy kínzókamrába, ahol ügyis bevallasz mindent, még azt is, amit el sem követtél. De hát én tisztelem benned a pártembert, és nem zsarollak meg.

(felnevet)

Ugye, ezt te sem hitted rólam? Hogy én

(össze csapja kezét)

ilyet tennék!

SÓVÁGHÓ KLÁRI

Mit akar tőlem az... úr?

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

(felordít)

Te! Ne urazz engem! Azt ne!

(visszamegy az asztal mögé)

Több tiszteletet, te lány! Több alázatot. Ez az, amiről beszélek. Én csak a javadat akarom.

*Kis csend. A lány lehajtja fejét. Urbáni nézi.
Mosolyog. Egyre jobban mosolyog.*

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

Ugye, okos kislány leszel, Klárikám, okos és ügyes, mint mindig.

SÓVÁGHÓ KLÁRI

(felnéz, biccent)

Igenis, alapszervezeti párttitkár elvtárs.

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

(elégedetten felnevet)

Akkor? Barátok vagyunk? Egészen barátok?

SÓVÁGHÓ KLÁRI

(nagyot nyel, majd kinyögi)

Igenis, alapszervezeti párttitkár elvtárs.

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

(gőgösen leül)

Jegyezze meg, velem jó jóban lenni! Nagyon jóban. Most...

(int türelmetlen)

sok a dolgom. Elmehet.

Sóvághó Klári kifelé indul.

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

(a vörös mappa alól előhúzott újságba néz és

felkiált)

Ú, az újság!

SÓVÁGHÓ KLÁRI

(visszafordul)

Mi újság?

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

A mai Magyar Nemzet.

SÓVÁGHÓ KLÁRI

(csodálkozón)

A mai? Az október huszonkettedikei? Hiszen az még nincs az utcán.

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

(felkuncog)

Nem a huszonkettedikei, hanem a huszonharmadikai! És nem egy utcai példány van a kezemben, hanem egy nyomdai... Kissé fog még, de én szeretem előbb tudni a híreket.

Sóvághó Klári kíváncsian visszalép.

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

(fontoskodón az újságba olvas)

Azt írják, hogy, idézem:

(krárog egyet)

„Éljenek a magyar elvtársak!”

(felnéz)

Így kezdődik a cikk, a lap alján, de középen. Szóval...

(megint krárog egyet)

„A Lengyel Ifjúsági Szövetség Lapja ezt írta...”

(megint felnéz)

Csak a lényegét idézem...

SÓVÁGHÓ KLÁRI
Mit írtak?

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR
A türelmetlenség elvtárstalan! Tehát, csak nyugalom, még csupán írták, hogy... Olvasom...

(a lapba néz)
„Magyarország kétségtelenül olyan ország, amely Lengyelországgal együtt a sztálintalanítás folyamatában és a népi hatalom helyreállításában az élcsoporthalad...”

(felneéz)
Érti ezt, DISZ-titkár elvtársnő?

SÓVÁGHÓ KLÁRI
(felfortyan)
Nem vagyok hülye!

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR
(az asztalra löki az újságot)
Ha ezt már írják, méghozzá a mi lapunk...

SÓVÁGHÓ KLÁRI
Minden lap a miénk!

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR
Ha a Hazafias Népfront lapja is írja, akkor...

(felpattan és elordítja magát)
Mit keres Sztálin, a zsarnok képe a november hetedikéi megemlékezés próbáján? Ezért

(a lányra mutat)
magát teszem felelőssé! Csak

(szusszant)
ennyit akartam mondani. Most hagyjon dolgozni.

Sóvághó Klári a férfire bámul, majd megperdül és kifelé igyekszik.

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR
(a lány után kiált)
Még egy ilyen ne forduljon elő!

(maga elé nevet)
Mégvagy, kis Klárka, mégvagy!

Úrbáni álmodozva hátradől. A munkásmozgalmi dalok felerősödnek.

„Vörös Csepel...”

Ekkor megszólal a telefon.

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

(rettenve felkapja, döbönt, majd feláll, és még meg is hajol, kezében a kagylóval)
 Igen, igen, természetesen, kérlek... Igen, persze, nem tegezem, hogyan is képzelném, igen, persze, a legteljesebb mértékben egyetértek kerületi párttitkár elvtárs. Egyet, én mindig, mindenben...

(meghajol)
 Igen, a legteljesebb... Hogy hangos? Nem elég... Ja, igen, hülye vagyok, ahogyan tetszik rátapintani, nagyon hülye, hangos, nagyon, éppen ez a baj, akkor...

(a közönségre mered)
 Letette. Ez most mit jelent? Csak nem valami...

(elordítja magát)
 Kuss a zenének, kuss!

Úrbáni kifelé siet.

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

(ordítva)
 Zene kuss, ének kuss, menetelés csendben. A kerületi pártvezérünk nem tud miattatok nyugodtan dolgozni. Szégyentelenek!

Elhal a zene. Csend.

Függöny.

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

(kiles a függöny mögül)
 Csend, csitt, ha az kell! De csendesen, csittén is lelkesen, lelkesen, még lelkesebben, némán!

(elkiáltja magát)
 Éljen!

(erre a szájára csap és visszabújik)

4. Jelenet

Függöny elé kijön Sóvághó Klári. Néhány diák némán tátog és csendesen csoszog.

SÓVÁGHÓ KLÁRI

Veletek mi van?

DIÁKOK EGYÜTT

Ez a parancs, az új parancs! Csendesen, de lelkesen.

SÓVÁGHÓ KLÁRI

Ha parancs, akkor még csendesebben, még némábban, de azért halljam, izé, érzem a lelkesedést!

A diákok tátogva kicsoszognak.

SÓVÁGHÓ KLÁRI

(a függönyre néz)

Innen... innen hová lettek a képek? Ki volt az a...

(megperdül és a közönségre néz)

Vagy már Lenin és Rákosi is bukott?

(a szájára tapasztja a kezét, majd megrázza a fejét, aztán felnyög)

Jaj, semmit sem tudok. Én csak

(néz a nézőkre)

túlélni akarok.

Sóvághó Klári el.

5. Jelenet

Függöny fel!

A színen egy konyhaasztal, két végén egy-egy hokedli. Az egyikén egy középkorú férfi ül (IDŐSEBB NAGY, Nagy Pista édesapja), fejét a kezére hajtva. A másik oldalt egy idősebb nő áll (NAGY NÉNI, Nagy Pista nagymamája), egy rossz lábosban sárgaborsót válogat.

NAGY NÉNI

(felvesz egy marék száraz borsót és belevágja a lábosba)

Ennyi! Három napra, hármunknak! Fiam

(néz az asztalnál ülő férfire)

fiacskám, éhen fogunk halni!

(keserűn felnevet)

És ez a híres szocializmus, amelyből az út a kommunizmusba vezet. Nekem nem kell!

IDŐSEBB NAGY

(felemeli fejét és csendes könyörgéssel szól)

Anya. Kérlek. Elég bajom van így is, az egész világ összeesküdött ellenem.

NAGY NÉNI

(harciasan)

Te katona vagy! Horthy alatt is az voltál, jutasi őrmester. Nem akármí!

IDŐSEBB NAGY

(lemondón)

Meg is lett az eredménye. Tizenegy, majdnem tizenkét év demokratikus szolgálat után kirúgtak. Csak úgy! Mehetsz, már nem kellesz.

NAGY NÉNI

(csípőre vágott kézzel)

Ez egy magyar katona! Ez? Ha így nyavalyogsz, jobb is, ha kirúgtak. Inkább, minthogy ilyenekre bízzuk a haza őrzését!

IDŐSEBB NAGY

(recsegőn)

Anya!

NAGY NÉNI

Tudom, tudom. Egyszerű, buta asszony vagyok. Eltemettem egy katonaférjet, majd el a feleséged, és itt maradtam

(fiára néz)

melletted és fiad mellett. Hát én menjek munkáért?

(arrébb tolja a lábost)

De akkor ki fog majd főzni rátok?

IDŐSEBB NAGY

(megcsóválja fejét)

Szeptembertől semmi sem sikerül. Pedig én mindig igyekeztem! Mindegy volt nekem, milyen a rendszer, én mindig a parancs szerint cselekedtem!

NAGY NÉNI

(szomorúan)

Valaki meg nyalt helyetted. Mert az életben, kicsi fiam, nem az kell, hogy valamit jól csinálj, hanem hogy a felettesed legyen a barátod, támogatód. Lásd, milyen emberek lettek még tábornokok is.

(legyint)

Van, aki írni-olvasni sem tud. De nyalni és

(felmutatja ujját)

inni, azt igen.

IDŐSEBB NAGY

(fejét ingatva)

Nem tudom, nem tudom. Minden úgy összezavarodott bennem. Egyszer csak szóltak a múlt hónapban, hogy fel is út, le is út, menjek.

(felnevet)

Nem isten, hanem a Párt hírével!

NAGY NÉNI

Ez a világ. Ebben kell élnünk!

IDŐSEBB NAGY

(sóhajtva)

Semmi remény!

NAGY NÉNI

Csak aki már nem él, az nem remél!

IDŐSEBB NAGY

Teljesen el vagyok keseredve.

NAGY NÉNI

Én meg miattad! Azt hiszed, én nem éltem meg sok rosszat? Két háborút, isten tudja, mennyi forradalmat, mert azokat mindig másként számozzák, számtalan bombázást, légiriadót, részeg katonák randalírozását, fosztogatását...

(kifullad, így csendesen teszi hozzá)
Mindent, mindent.

(megtörli szemét)
Nekem mindent ki kellett bírnom. Miattatok!

IDŐSEBB NAGY
Itt nem lehet élni!

NAGY NÉNI
Itt kell élnünk! Ez a hazánk!

IDŐSEBB NAGY
Nyugaton minden más...

NAGY NÉNI
Álmaidban!

(fiához lép, megsimítja vállát)
Kicsi fiam! Még a mesékben is az van, hogy a szegény az szegény, hallgass a neve, a gazdag pedig bármit megtehet.

IDŐSEBB NAGY
(fejet ráz)
'44-'45-ben nem ezt ígérték!

NAGY NÉNI
Szónoklatok voltak, fiam, mint mindig. Csak szavak.

IDŐSEBB NAGY
Pedig érettségim van, és...

NAGY NÉNI
Magadban bízz, kicsi fiam, ne a papírjaidban. Kezed-lábad megvan, egészséged is...

IDŐSEBB NAGY
(felpattan)
A régi szöveg, menjek el dolgozni! De hova, anya, hova?

NAGY NÉNI
(visszalép a lábához és belenéz)
Valahol majd kellesz.

IDŐSEBB NAGY
Jelentkeztem a Ferencvárosi Fűtőházba, lapátos salakkirakónak, három műszakba! Megnyomorodni! Láttam a többieket. A többszöri normarendezés következtében keresetük 650-700 forintra csökkent. És a tervet, melyet mindig növelnek, teljesíteni kell! Bezzeg az igazgató, az előző rendszer bürtöntölteléke, aki ellenállás gyanánt lopott, amit tudott, az most, bár írni nem tud, négyezret keres.

NAGY NÉNI
(felcsattan)
Akkor mondd azt te is, hogy bunkó vagy! Miért voltál olyan úri-elvtárs, százados, hogy a búcsúvacsorára meg italozásra minden tartalékunk elköltötted...

IDŐSEBB NAGY

(asztalra ver)

Ez a szokás! Aki megy, annak fizetnie kell!

NAGY NÉNI

A piacon és a boltokban meg az a szokás, hogy pénz nélkül semmit sem adnak. Egy kg kenyér: 3 Ft, a sertéshús kilója 26 forint 60 fillér, egy nyamvadt zsemle már 40 fillér, a burgonya 1, 60, a liter sör, bár azt úgyis tudod, 5 forint.

(a fiára mutat)

És most ezt vedd össze a húsz forinttal, amit a pénztárcámban elrejtettem.

(felkiált)

Szerinted hány nap múlva fogunk így éhen halni?

IDŐSEBB NAGY

Én ezt a hangot senkitől...

NAGY NÉNI

Én az anyád vagyok! Te meg az én fiam, de az unokám apja is, akinek kötelességei vannak.

IDŐSEBB NAGY

(gúnyosan)

Bezzeg van, akiknek mindene megvan, a főelvtársaknak meg a kis kedvenceiknek, az olimpikonoknak. Ők külön ingyenes ételmiszerilletményt kapnak a Budapesti Konzervgyártól. A menüjük paprikás csirke, gombás borjúborda, rizses borjúsült, „idei” zöldbab- és zöldborsó-konzerv. A pártfőnökség meg öt-tízezer forintokat keres.

NAGY NÉNI

Nekik dúskálás van. Nekünk meg még pénzért sem jut semmi. Manapság több az eladó a boltban, mint az áru.

IDŐSEBB NAGY

(félrenéz)

Kellene már végre tenni valamit!

NAGY NÉNI

(legyintve)

Magyar nép, csak jajgatni tud.

NAGY PISTA

(berobban a színre, hóna alatt egy csomagolópapírba csavart csomag)

Képzeljétek...!

NAGY NÉNI

Köszönni ki fog?

NAGY PISTA

Szervusz, nagyi, szervusz, apa.

(biccent a két idősebb felé, majd lelkesedve folytatja)

Kint az utcán a nép! A műegyetemisták, meg az ELTÉ-szek.
Zászlókkal vonulnak fel, egy férfi meg kivágta a zászlónkból
a vörös csillagos címet. Így a zászlónk már lyukas.

IDŐSEBB NAGY

(döbbenten)

Lyukas? Már olyan zászló is lehet?

NAGY PISTA

(határozottan)

Ez a mi zászlónk!

IDŐSEBB NAGY

(felemelkedik)

A tiétek? Kiké?

NAGY PISTA

A népé! Azoké, akik jobbat akarnak, mást akarnak.

(apjára sandít)

Valamit akarnak!

IDŐSEBB NAGY

(legyint)

Hej, ifjúság! Tudjátok is ti, mi az az élet!

NAGY NÉNI

(sóhajjal)

Szegénynek kuss, mindig a kuss!

IDŐSEBB NAGY

Sopánkodásból nem élünk meg, anyuka, ne rontsd el a
gyereket!

NAGY NÉNI

Sopánkodni, édes fiam, lehet. Pofázni, azt nem.

IDŐSEBB NAGY

Én nem pofáztam.

NAGY NÉNI

Mégis kirúgtak.

IDŐSEBB NAGY

Nem rúgtak, tartalékállományba helyeztek.

NAGY NÉNI

Akkor van fizetésed, amiből ehetünk, vagy nincs semmi?

IDŐSEBB NAGY

(anyjára néz, dühös, majd fúj egyet, aztán
sóhajt és lehajtja fejét)

Nincs semmi. Itt már nincs. Remény.

NAGY PISTA

Nagymama! Apa! Változik a világ!

IDŐSEBB NAGY

(legyint)

Változik, de hova? Ha felvonulgatnak, ha énekelgetnek, attól jobb lesz? Mi változik? Lesz kenyér?

NAGY PISTA

Lesz remény!

NAGY NÉNI

Na jó, csinálom a vacsorát! Feltét...

(néz a fiára)

nem lesz.

Nagy néni a lábossal el.

Idősebb Nagy a fiára néz, aki leteszi az asztalra a csomagot. Háttal áll a nézőknek, így eltakarja, amit kicsomagol.

IDŐSEBB NAGY

Ez mi?

NAGY PISTA

Ez...

(felnevet és csomagol)

kincs!

IDŐSEBB NAGY

Az éppen jól jönne nekünk. Egy kalóz elrejtett kincse. Vagy akár csak húsz forint.

NAGY PISTA

Ez az egész világ!

IDŐSEBB NAGY

(félretolja fiát)

Ez?

NAGY PISTA

(leül a jobb oldali hokedlira)

Ülj le, apa! Nézd, ez egy rádió!

IDŐSEBB NAGY

Nem lesz ebből baj?

NAGY PISTA

MHSZ-tag vagyok! Méghozzá a Magyar Honvédelmi Szövetség rádió-amatőr szakosztályáé.

(maga felé fordítja a rádiót és megsimogatja)

Az MHSZ-titkár, Balsa tanár úr engedélyével hozhattam haza.

IDŐSEBB NAGY

Minek?

NAGY PISTA

Apa! Ez a világ hangja, a világ zenéje! Bármit, ha van áram, meghallgathatunk rajta. Ez nem amolyan néprádió! Ez egy igazi adó-vevő egység.

IDŐSEBB NAGY

Középhullám. Mint a hadseregnél! És ez nálad lehet?

NAGY PISTA

Engedélyem van. És

(felpattan)

máris beüzemelem.

Nagy Pista nagy lelkesen csavargatja a rádiót. Az sistereg.

Megjönnek Pista barátai, köztük Tóth Tibi. Körülülük az asztalt, rajta a rádiót, amelyet hangolgatni kezd a magára nagyon büszke fiú.

NAGY NÉNI

(nagy lelkesen beszalad)

Nézzétek, kit hoztam! Milyen jeles vendég. És itt, minálunk!

SÓVÁGHÓ KLÁRI

(óvatosan lépked)

Sziasztok! Mit csináltok?

TÓTH TIBI

(áhítattal)

Óh, a Klári!

NAGY PISTA

(morogva)

Hát te?

SÓVÁGHÓ KLÁRI

(a rádióra néz)

Szabad ezt csinálni? Nem lesz ebből baj?

NAGY PISTA

(méreggel)

Ne bíráld már felül az MHSZ-titkárt is! Az ő engedélyével...

SÓVÁGHÓ KLÁRI

De lehet, olyan anyagot csíptek el, amit nem nekünk szántak!

TÓTH TIBI

Úh! Fiúk! Lehet, hogy egy imperialista kémét fogunk!

SÓVÁGHÓ KLÁRI

Ezekben az időkben bármilyen titkos anyag bejöhet.

TÓTH TIBI

Milyen időkben?

SÓVÁGHÓ KLÁRI

(hisztériásan)

Mondjátok! Ti vakok, süketek vagytok? Felbolydult az utca, a feje tetejére állt a város.

TÓTH TIBI

(vállat von)

Az emberek vonulgatnak. Ti, kommunisták szoktattátok a népre ezt. Vonulgatás ekkor, felvonulás akkor.

SÓVÁGHÓ KLÁRI

Ez más! Most a nép nem parancsra vonul! És... és kivágták a címerünk!

NAGY PISTA

A ti címeretek!

SÓVÁGHÓ KLÁRI

István! Te és ti, fiúk, munkás-proletár ifjak vagytok, a PÁRT ifjúsági élharcosai. Többet várok el tőletek, nem ezt a gyerekséget! Itt játszotok valami rádióval...

NAGY PISTA

Ez játék?

SÓVÁGHÓ KLÁRI

(toppant)

Velem kell jönnötök!

TÓTH TIBI

Miért?

SÓVÁGHÓ KLÁRI

Megvédeni a PÁRT-ot!

NAGY PISTA

Csitt! Valami jelet fogtam.

A fiúk a rádió köré gyűlnek. Izgatottak.

TÓTH TIBI

Mi lehet az?

IDŐSEBB NAGY

Ezek.... ezek katonai morzejelek!

NAGY PISTA

Akkor arrébb csavarom.

SÓVÁGHÓ KLÁRI

Inkább gyertek, harcba hív a PÁRT!

TÓTH TIBI

(felvihog)

Harcba? Nagy szavak!

NAGY PISTA

Csitt, figyeljetek, ez valami...

Egy magas, erős fiatalember (SZÉKÁN GYURI) robban be.

SZÉKÁN GYURI

(lelkesen)

Fiúk! A nép...

(észreveszi Sóvághó Klárit)

Ez a bolsi ribanc mit keres köztetek?

TÓTH TIBI

Osztálytársunk.

NAGY PISTA

Ez meg a mi lakásunk. Szóval, finomabban a jelzőkkel...

SZÉKÁN GYURI

Akkor is ribanc!

SÓVÁGHÓ KLÁRI

(toporzékol)

Mindezt jelentenem kell!

SZÉKÁN GYURI

Hát csak jelents, aztán majd mi jövünk!

Sóvághó Klári kirohan.

SZÉKÁN GYURI

Végre! Egy bolsival kevesebb. Állítólag akasztani fogják őket a pártháznál!

IDŐSEBB NAGY

De itt nem!

SZÉKÁN GYURI

Jó estét, őrmester úr! Vagy inkább legyen százados elvtárs?

IDŐSEBB NAGY

(legyint)

Én már semmi sem vagyok.

NAGY PISTA

Várjatok! Megint valamit fogtam.

SZÉKÁN GYURI

Ez mi? Miért kuporogtok itt a doboz körül? Az igazi esemény odakint van! Történelmet csinálunk!

NAGY NÉNI

Itt meg vacsora lesz hármunknak. Aztán aludni kellene, fiúk.

TÓTH TIBI

Jaj, Nagy néni! Amikor olyan izgalmas minden.

NAGY NÉNI

(legyint)

Izgalmas! Ej, holnap is lesz nap!

SZÉKÁN GYURI

Holnap, Nagy néni, holnap lesz az igazán nagy nap!

TÓTH TIBI

(morogva)
Holnap október 23-a. És?

A vendégek kimennek.

Függöny.

6. Jelenet

A függöny mögött zaj. Hangzavar, próbálkozó dallamhangok. De minden kakofonikus.

SÓVÁGHÓ KLÁRI

(hangja a függöny mögül)
Emberek! Emberek! Újból és lelkesen!

Függöny.

*A színen diákok kavarnak. Senki sem találja helyét.
Sugdosnak.*

SÓVÁGHÓ KLÁRI

(felugrik egy székre)
Elvtársak!

DIÁKOK EGYÜTT

Hogy mi?

SÓVÁGHÓ KLÁRI

November hetedikére készülünk! A dicsőséges Nagy Októberi...

DIÁK

Nincs az már!

SÓVÁGHÓ KLÁRI

Ki mondta ezt? Ki-rú-ga-tom!

DIÁKOK EGYÜTT

Fogd vissza magad!

NAGY PISTA

Mit szónokolsz még itt nekünk?

SÓVÁGHÓ KLÁRI

De hát a PÁRT, a lelkesedés...

NAGY PISTA

PÁRT már nincs! Lelkesedés még van!

DIÁK

(rikkantva)
De nem a PÁRT miatt!

SÓVÁGHÓ KLÁRI

(hüledezve)
Ez... ez rebellió!

DIÁKOK EGYÜTT

Ez szabadság!

NAGY PISTA

Éljen a magyar szabadság!

SÓVÁGHÓ KLÁRI

(leszáll a székről, kifelé menet visszaszól)

Majd megkeserülitek ezt!

Bejön egy tekintélyes, idős úr. Balsa tanár úr.

A diákok elcsendesednek, felé fordulnak.

BALSA TANÁR ÚR

Fiatalok! Tegnap voltam a Petőfi Körben. Az értelmiség megfogalmazta kívánságait. Tisztos kommunizmust akarnak, nem azt, ami most van.

NAGY PISTA

Kommunizmust? Tisztességest?

BALSA TANÁR ÚR

Azt a PÁRT is engedélyezni fogja. Ott is sok jó ember van.

NAGY PISTA

(körülnéz)

Hol?

BALSA TANÁR ÚR

(okítón)

Sokan vannak, akik nem mertek szólni. Mert aki szólni mert, azt lehurrogták, vagy a PÁRT ellenségének kiáltották ki. Pedig aki szól, az lehet, hogy téved, de legalább gondolkodik.

NAGY PISTA

A PÁRT-nak viszont birkák kellettek.

(a többiekre néz)

Beléptek a PÁRT-ba?

DIÁKOK EGYÜTT

(nevetve utánozzák a birkákat)

Be-be. Be-e-e.

BALSA TANÁR ÚR

Nyugalom! Mi nem a PÁRT ellen vagyunk. Mi egy jobb PÁRT-ot akarunk.

NAGY PISTA

És a PÁRT is megújulni akar, jobbá akar lenni?

Megszólal a riadócsengő!

Mindenki felkapja a fejét.

SÓVÁGHÓ KLÁRI

(rohan be, nagyon lelkes)

Azonnal jöjjön mindenki! Urbáni párttitkár elvtárs
iskolagyűlést hívott össze. Mindenkinek kötelező jönni...

TÓTH TIBI

(vállat von)

Addig sem kell tanulni!

A diákok elindulnak kifelé.

Balsa tanár úr elgondolkodva megcsóválja a fejét.

Nagy Pista Balsa tanár úr mellé lép.

BALSA TANÁR ÚR

Mi a csoda?

NAGY PISTA

Ez, lehet, maga a csoda. Vagy legalábbis a kezdete. Hogy a
PÁRT beszélni akar velünk...

Kiürül a szín.

7. Jelenet

Két diák becipel egy mikrofont.

*Urbáni párttitkár peckesen bevonul. Sóvághó Klári
néhány diákot, köztük Nagy Pistát és Tóth Tibit, meg
Balsa tanár urat a színre terel.*

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

(végignéz a nézőkön)

Csend legyen! Mindenki hallgasson. Nagy jelentőségű
események történnek ma hazánkban, a Magyar
Népköztársaságban! Ahol...

(felemeli ujját)

mint tudjuk, minden hatalom a dolgozó népe, amelyet a
dolgozó nép élcsapata, a PÁRT vezet! Éljen a PÁRT! Éljen
vezetőségünk, Rákosi, Gerő, Farkas, Révai - ők a hősök, ők!
Rákosi, Gerő, Farkas, Révai - éljen! Éljen!

(ránéz a nézőkre)

Mindenki, egyszerre, ütemtapssal.

Oldalt a diákok tapsolni kezdenek.

SÓVÁGHÓ KLÁRI

(kiperdül Urbáni párttitkár mellé)

Nem hallottátok? Süketek vagytok? Aki nem tapsol, az
ellenség! Azt kirúgjuk, azt megsemmisítjük! Taps! Taps!
Mindenkire figyelünk, mindenkiről mindent tudunk! Taps,
taps, még lelkesebben, lelkesebben! Újra!

*Berobban SZÉKÁN GYURI. Nemzetiszín, de lyukas zászló
nála.*

Elhal a taps.

NAGY PISTA

(rikkant)

Éljen!

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

Kuss legyen! Mit keres ez az utcakölyke itt?

SZÉKÁN GYURI

Az egyetemisták az utcára vonultak. Ez

(lobogtatja meg a lyukas zászlót)
az ő zászlajuk.

BALSA TANÁR ÚR

De hiszen ez nem a hivatalos állami zászló.

SZÉKÁN GYURI

Ez a magyar nemzeti zászló!

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

(gúnyosan)

Ez? Hiszen ez lyukas!

SZÉKÁN GYURI

Ez a mi zászlónk!

(meglobogtatja és a diákokra néz)

Aki magyar, velünk tart!

*A diákok egymásra néznek, és közülük többen
mozdulnának.*

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

Aki kirúgást akar és kitiltást az ország összes
középiskolájából, az mehet! Én nem tartok vissza senkit,
csak figyelmeztetek.

SZÉKÁN GYURI

(meglengeti a zászlót)

Gyáva népnek nem lesz szabadsága!

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

Ahogy a hülyéknek sem!

SZÉKÁN GYURI

(legyint)

Akkor maradjatok!

Székán Gyuri kirohan.

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

(szónokolni kezd)

Fiatalok! A PÁRT, mint egyedüli munkás élcsapat, a
hatalom...

A diákok lehajtott fejjel eloldalognak.

Úrbáni utánuk néz. Balsa tanár úr is megy.

*Csak Sóvághó Klári marad ott meg Tóth Tibi, aki
áhitattal néz a lányra.*

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

Ezek hova mennek? Ki engedte meg ezt nekik?

Énekhangok kintről:

*„Talpra magyar, hí a haza!
Itt az idő, most vagy soha!
Rabok legyünk, vagy szabadok?
Ez a kérdés, válasszatok!...”*

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

(hüledezve)

Ez... mi?

SÓVÁGHÓ KLÁRI

Megbolydult minden.

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

Ezt... ezt a PÁRT nem engedheti! Nem!

Énekhangok kintről:

*„A magyarok istenére
Esküszünk,
Esküszünk, hogy rabok tovább
Nem leszünk!”*

Függöny.

8. Jelenet

A függöny előtt Nagy Pista baktat.

Székán Gyuri fut utána. Lengeti a lyukas zászlót.

SZÉKÁN GYURI

Hallottad, mi történt? Sinkovics szavalta a Talpra magyart.

NAGY PISTA

Annak Nemzeti dal a neve.

SZÉKÁN GYURI

(legyintve és zászlót is lengetve)

A kishitűeknek, a moccanni nem merőknek. Nekünk, bátraknak,
igenis Talpra, magyar! Hí a haza!

Székán Gyuri elrohan.

Idősebb Nagy jön szemből.

IDŐSEBB NAGY

Téged kerestelek! Féltetek! Csak valami bajba ne keveredj!

NAGY PISTA

Én meg téged féltetek, apa.

IDŐSEBB NAGY

(fia vállára teszi kezét)

Na, menjünk haza, fiam. Nagyanyád már biztosan aggódik értünk.

Ezzel apa és fia elbaktatnak.

A háttérből kiabálás, kószá énekhangok.

9. Jelenet

Függöny fel.

Nagy néni, Idősebb Nagy és Nagy Pista egyszerre lépnek színre.

NAGY NÉNI

(kezét tördelve)

Ez bolond világ! Nagyon bolond! A Néprádió is össze-vissza beszél. Megszakítja adását és bemondja, hogy a Belügyminisztérium betiltja a tüntetést. De hát könyörgöm, milyen tüntetést? Aztán rá nem sokkal meg közleményt olvasnak be arról, hogy Bata István honvédelmi miniszter elvtárs engedélyezi a katonák részvételét a tüntetésen. Na, de milyen tüntetésen? Majd engedélyezik a tüntetést, sőt felszólítanak mindenkit, hogy csatlakozzon! Hát mi van itt?

A két férfi az asztalhoz megy. Leülnek. Nagy Pista a rádióját csavargatja.

NAGY PISTA

Mindjárt megtudjuk!

NAGY NÉNI

Csak valami bajba ne keveredjete! Mert mi lesz énvelem, ha itt hagytok mind a ketten?

NAGY PISTA

(megsimogatja nagymamáját)

Nem hagyunk el, ne félj!

Csengetnek.

Mind a hárman megmerevednek.

NAGY NÉNI

Az ÁVH! Úrjézus! Ne hagyj el minket!

IDŐSEBB NAGY

(feláll)

Az ÁVÓ ilyen időben nem jön. Ez valaki más lesz...

Idősebb Nagy kifelé megy.

NAGY NÉNI

(fia után néz)

Csak vigyázz! Nagyon vigyázz!

(majd Nagy Pistára pillant)

Ezt meg

(mutat a rádióra)

tett el!

NAGY PISTA

De engedéllyel van nálam.

NAGY NÉNI

Engedély! Érdekli is azokat!

IDŐSEBB NAGY

(visszabaktat, arca gondterhelt)

A szomszéd volt. Most jött a tüntetésről.

NAGY NÉNI

Nem szabad vele beszélni!

IDŐSEBB NAGY

Az ÁVH ott volt, vagy a karhatalom, vagy akárki. Bár
bömböltek a hangszórók, hogy engedélyezett a megmozdulás,
mégis lőttek. Figyelmeztetés nélkül. Bele az emberekbe!

(megcsóválja a fejét)

Ezt nem akarom elhinni! Az oszlatásnak megfelelő szabálya
van! Én tudom. Azt be kell tartani.

NAGY NÉNI

Meneküljünk!

IDŐSEBB NAGY

Anya! Hova?

NAGY NÉNI

Ahol nem lőnek. Vidékre, ott hátha...

NAGY PISTA

(a rádió adó-vevő gombjait csavargatja,
zizeg, sziszeg minden, aztán morzejelek
hallatszanak)

Csitt! Valamit fogtam.

IDŐSEBB NAGY

Katonai?

NAGY PISTA

Nem tudom, de nem... Ez távolról jön. Ezért morzézik. Ez...

IDŐSEBB NAGY

Mit mond?

NAGY PISTA

Mindenütt nagy a lelkesedés! Az emberek az utcán, lelkesek.
Éljenzik a szabadságot.

IDŐSEBB NAGY

Akkor ez Budapest lesz.

NAGY PISTA

Akkor próbáljuk meg hanggal felvenni vele a kapcsolatot.

(elkezdi csavarni a gombokat, majd a
mikrofonba szól)

Halló, halló, itt...

IDŐSEBB NAGY

Ne mondd meg, ki vagy!

NAGY PISTA

(apjára pillant)

Itt én vagyok!

(felvihog)

Te ott ki vagy?

Megint zörgés és sístergő hangok.

NAGY PISTA

Miért nem felelsz? Halló! Felelj!

Morzekattogás.

NAGY PISTA

Azt mondja, távolról beszél, azt mondja, engem nem hall,
csak suttogásként, inkább én is morzézok. Azt mondja...

(felmutatja ujját)

Várjatok! Azt mondja, Nyíregyházáról ad. Igen, ő is MHSZ
rádióamatőr.

(büszkén kihúzza magát)

Olyan, mint én.

NAGY NÉNI

Nem lesz ebből baj?

Csengetnek. Mind összerezzennek.

NAGY NÉNI

Jaj.

Idősebb Nagy kimegy. Beszédhangok kint.

NAGY NÉNI

Az ÁVO, emlegettük, hát megjelent.

(keresztet vet)

Akár az ördög.

*Idősebb Naggyal együtt több fiatal érkezik. Köztük Tóth
Tibi meg Székán Gyuri. (Gyuri még mindig a lyukas
zászlót lengeti.)*

SZÉKÁN GYURI

Történelmet írunk mi itt, Budapesten! Budapestre figyel az egész világ!

NAGY PISTA

Csitt! Nyíregyházával beszélek.

TÓTH TIBI

Hogy mit csinálsz?

NAGY PISTA

Morzézok, na!

SZÉKÁN GYURI

Mi hír ott?

NAGY PISTA

Ott is felbolydult a város. A miskolci egyetemisták és munkások jöttek a hírrel, hogy Miskolcra már menekülnek a rákosisták.

SZÉKÁN GYURI

Éljen, éljen a magyar szabadság!

NAGY NÉNI

Jaj, mi lesz velünk?

SZÉKÁN GYURI

Nagy néni! Szabadok leszünk! Gyertek, fiúk, az utcára, ott formáljuk a történelmet!

*A fiúk mennek. Nagy Pista nem akar elszakadni a
sistergő rádiótól.*

IDŐSEBB NAGY

(kifelé indul)

Csak azért megyek, hogy ne csináljanak ezek a kölykök semmi butaságot!

NAGY NÉNI

(Nagy Pistára néz)

Mi lesz így velünk?

NAGY PISTA

Megszakadt a kapcsolat. Csak nem történt Nyíregyházán valami?

NAGY NÉNI

Itt ne történjen semmi!

Függöny.

10. Jelenet

A függöny elé Székán Gyuri rohan. Lengeti a lyukas zászlót.

SZÉKÁN GYURI

Halljátok emberek! Halljátok, mamlaszok! Mi, pesti srácok, egyetemisták és ifjú munkások megcsináltuk a forradalmat! A mi forradalmunk, a nép forradalmát!

(meglengeti a zászlót)

Éljen a szabadság! Éljen a magyar szabadság! Éljen!

(a nézőkre néz)

Ne csak nézzetek, ne csak figyeljete! Gyertek ti is, gyertek velem! Nagy események vannak. A tömeg a Parlamentnél gyülekezik, mások meg a Rádiónál! Ott a helyem...

Székán Gyuri elrohan.

Tóth Tibi baktat be. Egy zászlórúd nála, amelyen zászló nincs.

Sóvághó Klári jön szemközt.

SÓVÁGHÓ KLÁRI

(szemrehányón Tóth Tibinek)

Te is benne vagy?

TÓTH TIBI

(búsan)

Benne. Csak tudnám, miben.

SÓVÁGHÓ KLÁRI

Te is harcolsz? Ellenünk?

(a mellére ver)

A barátaid ellen?

TÓTH TIBI

Én, ellened, Klári? Soha!

SÓVÁGHÓ KLÁRI

(Tóth Tibi felé nyújtja kezét)

Akkor tarts velünk! Minden bátor emberre, igaz kommunistára szüksége van a PÁRT-nak.

(a zászlórúdra néz)

Egyébként ez milyen zászló?

TÓTH TIBI

Ez? Ez nem zászló, ez rúd!

SÓVÁGHÓ KLÁRI

De milyen zászló volt rajta?

TÓTH TIBI

Ha én azt tudnám... Egyszer csak a kezembe nyomták.

SÓVÁGHÓ KLÁRI

Akkor most fogadd el az én kezem!

TÓTH TIBI

(megroggyanó térdekkel)

Klári! Klárrika...

Sóvághó Klári odanyújtja kezét.

Tóth Tibi elfogadja a lány kezét.

TÓTH TIBI
Klárrika, hová megyünk?

SÓVÁGHÓ KLÁRI
A Rádióhoz!

TÓTH TIBI
Mi is?

SÓVÁGHÓ KLÁRI
Igen, védeni!

Kimennek.

11. Jelenet

Függöny fel.

A színen egy szoba. Egy asztal, egy szék. A széken a nézőknek háttal egy lány (VIRÁG ANNUSKA) ül. Sistereg előtte az asztal. Egy rádió van előtte.

VIRÁG ANNUSKA
(feláll)
Megszakadt a kapcsolat. Megerősítette, Budapesten is forrong minden. De itt, de itt?

(szívére szorítja kezét)
Úgy aggódok.

(járkálni kezd)
Apa a vasútnál dolgozik. El kell mondanom a pestieknek, amit apustól hallottam. El, mindenképpen el!

(megáll és a nézőkre néz)
Záhonynál a Tiszára a szovjetek pontonhidakat raktak. És nagy csapatösszevonás van. Romániában, vagyis Erdélyben, Nagyváradon, Kolozsvárott meg mindenütt gyűjtik be a magyarul tudó tartalékos katonákat. Ott már mindenki tudja, háború lesz, háború Magyarország ellen. Háború a magyar szabadság leverésére!

A lány a rádióhoz visszamegy, és sisteregteti azt.

Függöny.

12. Jelenet

Függöny fel.

Nagyék lakása. Az asztal és a két hokedli, meg az asztalon a rádió. Előtte még mindig Nagy Pista kuporog.

Nagy néni bejön. Kezét tördeli.

NAGY NÉNI

Már este van! És apád még mindig nem jött. Csak nem esett baja? Lövéseket hallottam...

NAGY PISTA

(felnéz)

Ugyan már, nagymama! A füled csöng.

NAGY NÉNI

Csöngni csöng! De hogy már lő is!

(megcsóválja fejét)

Valami baj van odakint! És apád...

NAGY PISTA

(mérgesen)

Nem sikerül a kapcsolat! Sehonnán sem hallok híreket! Nem tudom, mi történik...

Az utcán lövés csattan.

NAGY NÉNI

(összerezzen)

Juj!

NAGY PISTA

Ez tényleg lövés volt.

NAGY NÉNI

És apád...

NAGY PISTA

Már nem gyerek.

NAGY NÉNI

Éppen ezért félttem.

NAGY PISTA

Úgy hallom, most jött.

IDŐSEBB NAGY

(vidáman)

Az a szép, az a szép, az a forradalom szép, amelynek a szeme nemzetiszín pántlikás! Huh! Édes élet! Boldog élet! De szép!

NAGY NÉNI

Fiam! Te ittál!

IDŐSEBB NAGY

Nem! Csak kortyoltam, szigorún kortyoltam. És jó a kedvem, jó! Nektek is hoztam egy üveg bort...

NAGY NÉNI

Honnan volt rá pénzed?

IDŐSEBB NAGY

Már nem kell! A pénzt, plutty, törülték. Ez a mi, hukk, igazságos forradalmunk! Hősök vagyunk, nézzetek ránk, hősök! Feltörtük a kocsmát, fel mi! Nem fogunk fizetni a bolsiknak!

Lövések kintről.

NAGY NÉNI

Villanyt le, és csend! Menjen mindenki aludni.

IDŐSEBB NAGY

Aludni, anya! Amikor forradalom van?

Csengetnek.

IDŐSEBB NAGY

(felkiált)

Na, ez már lehet az ÁVH! De megverem én, meg őket...

Idősebb Nagy kifelé indul, de Nagy néni és Nagy Pista beleakaszknak.

Csengetnek megint. Meg kiáltás kint.

NAGY PISTA

Ez Székán Gyuri hangja!

NAGY NÉNI

Mit akarhat ilyenkor? Egyáltalán, mit akar az bármikor is?

Nagy Pista kifut. Majd Székán Gyurival meg néhány fiúval tér vissza. Fegyverek vannak náluk. Velük jön Sóvághó Klári.

IDŐSEBB NAGY

Fiúk! Ti itt? Ki a parancsnokotok?

SZÉKÁN GYURI

(kihúzza magát)

Én, Székán György népfelkelővezér. A kerület parancsnoka...

(kissé leengedi vállát)

legalábbis két utcáé.

NAGY PISTA

Mi van odakint?

SZÉKÁN GYURI

Miénk a város! A Rádiót ostromoljuk, talán már el is foglaltuk. Nagy Imre beszélt a Parlamentnél...

(legyintés)

de minek!

DIÁK

Elvtársaknak nevezett minket! Minket!

Többen nevetnek.

NAGY PISTA

És, aztán?

SZÉKÁN GYURI

(büszkén)

Aztán ledöntöttük Sztálint! Vagyis a szobrát, meg vele ezt az egész mocskos rendszert.

DIÁK

(kuncogva)

Sztálin Jóska nálunk már kitette a csizmáját Mikulásra!

SÓVÁGHÓ KLÁRI

Meg fogjátok ezt még keserülni!

SZÉKÁN GYURI

Hallgass!

NAGY PISTA

Hogy beszélsz vele! Ő a...

SZÉKÁN GYURI

Ő senki! Fogoly. A Rádiónál kaptuk el, be akart ez a hülye menni, hogy segítsen az ÁVÓ-soknak. Örülj, hogy fogoly lehetsz! Több elvtársad már lóg a fán!

Több fegyveres fiú Sóvághó Klárit lökdösi. És nevetnek.

SZÉKÁN GYURI

(Nagy Pistára sandít)

A Tibi haverod is vele volt. Ő kapott egy pofont, oszt hazament.

NAGY NÉNI

Mi csináltok, fiúk? Lövöldöztök meg egymást veritek...

SZÉKÁN GYURI

(gúnyosan)

Nyugodjon meg, Nagy néni, öltem is már.

NAGY NÉNI

(összezsapja kezét)

Hát milyen világ ez?

SZÉKÁN GYURI

A harc világa.

NAGY PISTA

Másként nem lehetett volna?

SZÉKÁN GYURI

(Sóvághó Klárira pillant)

Ezekkel? Soha! Ezek csak az erőből értenek. Mert ha kértünk, csak a pofánkba röhögtek.

(kihúzza magát)

Hát most ők legyenek, akik félnek!

DIÁK

Mi már féltünk eleget!

DIÁKOK EGYÜTT

(énekelve)

Aki nem lép egyszerre...

(menetelni kezdenek körbe-körbe)

Bal, bal, bal, jobb és bal...

(nevetnek)

Aki nem lép egyszerre, elviszi az ÁVÓ estére

(még jobban kacagnak)

Mert az ÁVÓ nagyon jó, pártfegyelemnek az való! Ha, ha, ha,
ha-ha.

Lövések csattognak kint.

A fiatalok megmerevednek.

SZÉKÁN GYURI

Baj van, gyerünk! Erre...

(int fejével Sóvághó Klári felé)

nagyon vigyázzatok!

DIÁK

És ha szökni próbál?

SZÉKÁN GYURI

Ólmot bele!

NAGY NÉNI

(keresztet vet)

Jaj nekem, milyen világ! Jaj. Csak te...

(ragadja meg Nagy Pistát)

meg az apád ne menjetek.

A fiúk kisorjáznak, Sóvághó Klárit is kilökdösik.

*Nagy Pista mérgesen ki akarja szakítani karját a
nagyamama kezéből, majd lehajtja a fejét.*

*Horkolás hangjai. Nagy Pista és Nagy néni oldalt néz.
Az egyik széken Idősebb Nagy alszik, édesdeden.*

NAGY NÉNI

Legalább addig sem csinál butaságot. Én, fiacskám,

(néz az unokára)

nagyon félek.

Nagy Pista megsimogatja a nagymamát.

Ekkor lövések csattognak lent, és valaki felkiált.

Függöny.

Vége az első felvonásnak.

II. FELVONÁS

1. Jelenet

A függöny elé kiszalad Tóth Tibi. Liheg. Megáll. A nézőkre néz. Bár fáradt, de vigyorog.

TÓTH TIBI

(lihegve, akadozva)

Győ... győztünk! Miénk a...

(felkiált)

győzelem!

A függöny elé érkezik Székán Gyuri. Egy géppisztoly nála.

SZÉKÁN GYURI

Mit ordibálsz?

TÓTH TIBI

(szeppenve)

De... győztünk.

SZÉKÁN GYURI

Hol győztél te?

TÓTH TIBI

(bizonytalanul a függöny felé mutat)

Menekülnek az oroszok!

SZÉKÁN GYURI

(vigyorogva biccent)

Mert mi

(bök mellére)

győztünk! Mi, kis pajtás.

TÓTH TIBI

Nem a nép?

SZÉKÁN GYURI

Nektek kapartuk ki a gesztenyét. Ti eszitek meg majd, cuppogva, mi meg megégettük a kezünk közben. Mi kaptuk a sebesülést! Tudod te, mennyi halottunk van?

Tóth Tibi összerezzen.

SZÉKÁN GYURI

(legyint)

Na, menj anyádhoz! Vagy kell még egy seggberúgás?

TÓTH TIBI

(lódul, majd bizonytalan megáll)

Te, Gyuri...

SZÉKÁN GYURI

Székán népfelkelővezér!

(felmutatja ujját)

Kerületi! Én vagyok itt a parancsnok.

TÓTH TIBI

Mit csináltatok Klárival?

SZÉKÁN GYURI

(meghúzza száját)

A komcsi...

(fejét csóvál)

nőszemélyre gondolsz?

TÓTH TIBI

Ő az iskolatársunk!

SZÉKÁN GYURI

(dörögve)

Ellenség!

TÓTH TIBI

Ellenség?

SZÉKÁN GYURI

Tudod te, mit csinálnak...

(nyel egyet)

mit csinálnának velünk, ha ők nyernének?

(megcsóválja fejét)

Szemét ÁVO-s banda, mind! El kell taposnunk őket.

Kíméletlenül! Hogy ők ne tapossanak el minket, meg a népet!

TÓTH TIBI

(fejlehangot)

Ennyi vér! Ennyi halál.

(felpillant Székán Gyurira)

Nem lehetne...

SZÉKÁN GYURI

(fegyveréhez kap)

Nem!

(aztán csendesedve)

Még nem.

TÓTH TIBI

(biccent)

Akkor szervusz...

(megint lép kettőt kifelé, de újból megáll)

És... Klári?

SZÉKÁN GYURI

Hagyd már azt a nőt!

TÓTH TIBI

(magában is bizonytalanul)
Szeretem.

SZÉKÁN GYURI

(felnevet)
Mert férfi vagy, legalább! Az a nő meg...

(fejcsóva)
minden férfit az ujja köré csavarna. De vigyázz vele, olyan,
akár a kígyó. Egy szép kígyólány.

TÓTH TIBI

De azért...

SZÉKÁN GYURI

(türelmetlen)
Nem lesz vele semmi baj! Csak bezártuk, hogy gondolkozzon!

*Székán Gyuri megfordul és kisiet. Tóth Tibi utána néz,
hosszan, szomorúan.*

TÓTH TIBI

Népfelkelés.

(sóhajt)
Forradalom!

Tóth Tibi kibaktat.

2. Jelenet

A függöny előtt: jobbról Nagy Pista jön, balról Tóth Tibi.

TÓTH TIBI

Téged kerestelek! Hol voltál?

NAGY PISTA

(morózusan)
Ahol te nem.

TÓTH TIBI

Mi bajod?

NAGY PISTA

Megtaláltál.

TÓTH TIBI

Miért vagy ilyen?

NAGY PISTA

(megrázza fejét)
Nagy baj van.

TÓTH TIBI

Most? Hiszen győztünk?

NAGY PISTA
Ki győzött? Ki?

TÓTH TIBI
Hogy ki? Hát... mi.

NAGY PISTA
(fáradtan legyint)
Nem győzött itt senki. Teljes a káosz.

TÓTH TIBI
Mert nincs iskola?

NAGY PISTA
(keserűn felnevet)
Iskola? Kölyök vagy te, Tibi! Ki törődik az iskolával?

(felkiált)
Elpusztul az ország!

TÓTH TIBI
Az oroszok kimentek...

NAGY PISTA
Aztán visszajöttek. És... annyiszor fognak visszajönni,
ameddig élő felkelő marad. Érted?

TÓTH TIBI
A nyugat megsegít...

NAGY PISTA
(lemondón)
A nyugat!

(lehajtja a fejét)
Most jövök a Magyar Honvédelmi Szövetség rádióadó-jából,
amely a rádióamatőr-összeköttetésekre volt rendelkezésre
bocsátva.

TÓTH TIBI
De hiszen neked is van rádiód!

NAGY PISTA
Zavarnak mindent. Csupa recsegés az éter, ezért mentem be.
Az ott bent egy nagy teljesítményű adó-vevő. Van energiája
is, így a negyven méteres hullámhosszon éjjel-nappal vesz és
közvetít.

(megragadja az értetlen Tóth Tibi karját)
Tudod te, mit tud rólunk, igazságos forradalmunkról a világ?
Tudod, mit?

TÓTH TIBI
Hősnek...

NAGY PISTA

(közbevág)

Semmit sem tud rólunk! Semmit!

(szomorúan megrázza a fejét)

És semmit sem akar tudni. A külföld valami Szueztől hablatyol, meg a Biztonsági Tanácsról, amely összehívta az ENSZ rendkívüli ülését, hogy megoldja ezt a nagy, nemzetközi válságot.

(felkiált)

Az, hogy mi itt harcolunk, hogy ellenünk jött az egész szovjet ötödik vagy hányadik hadsereg, az, hogy mi itt ennek a kis népnek az igazságát akarjuk...

(szomorúan legyint)

Mi senkit sem érdeklünk! Mi senkinek sem vagyunk fontosak.

TÓTH TIBI

(kinyitja száját, majd becsukja, aztán kitör)

De hiszen mindenki arról beszél, hogy a Szabad Európa Rádióan állandóan...

NAGY PISTA

(bólint)

Igen! Ott állandóan ellenállásra, kitartásra, harcra szólítanak fel minket.

(felkiált)

Magyarul, komám, magyar nyelven! Nekünk szól az adás, nekünk és senki másnak. Csak nekünk, hogy vérezzünk, dögöljünk meg mi itt...

TÓTH TIBI

Ez... ez nem lehet igaz.

NAGY PISTA

Ez így igaz.

(lehajtja fejét)

Találtunk egy holland meg egy csehszlovák rádióost. Egyik sem tudott rólunk semmit sem. A holland még azon is csodálkozott, hogy Magyarországon létezik egyáltalán rádiózás.

(keserűn kifakad)

És a forradalmunkról senki, semmit nem tudott. Talán tamáskodtak is, érezni lehetett a hangjukon, hogy mindaz, amit mondunk, igaz lehet?

TÓTH TIBI

(körbe mutat)

De hát igaz!

NAGY PISTA

(csendesen)

Tudom, barátom, tudom. Ezért is, hogy tudjanak rólunk, egész hajnalig nyomattuk, magyar, angol és orosz nyelven, kiáltottuk a világba ki, hogy...

(felordít)

Hogy létezőnk, hogy vagyunk, hogy harcolunk!

(elhallgat, lehajtja fejét, úgy suttogja)

Az igazságunkért meghalunk.

TÓTH TIBI

De...

NAGY PISTA

Haza megyek. Nagyon fáradt vagyok!

Nagy Pista kibaktat.

TÓTH TIBI

(elkiáltja magát)

Ruszkik, haza!

(aztán ijedten körülles)

Győzni fogunk!

Ezzel Tóth Tibi kiszalad.

3. Jelenet

Függöny fel.

A színen Nagyék lakása. Nagy néni az asztalnál. Fejét kezeire hajtja, imádságot mormol.

NAGY NÉNI

És véd meg minden szerettemet, könyörgök néked, Uram, s véd meg népem a bajtól...

Ajtó nyitódásának a zaja.

Nagy Pista jön be.

NAGY NÉNI

(felugrik)

Istennek hála! Hol voltál?

NAGY PISTA

Rádióztam.

NAGY NÉNI

Jaj, mindig csak az a rádió.

(tördeli kezét)

Még bajunk lesz belőle...

NAGY PISTA

(körbenéz)

Apa hol van?

NAGY NÉNI

Elment ő is, még tegnap, mint te! Jaj, hogy mennyit imádkoztam értetek! És apádért még imádkozhatok...

NAGY PISTA

(az egyik hokedlira lerogy)

Mi van enni?

NAGY NÉNI

Semmi. Már több napja nincsenek nyitva boltok. És nekünk pénzünk sincs...

Ajtócsapódás. Nagy néni és Nagy Pista összerezzenek.

NAGY NÉNI

Jaj, ki lehet?

IDŐSEBB NAGY

(lódenkabátban, puha kalapban, a karján piros-fehér-zöld karszalaggal, egy nagy szatyorral meg vállán egy puskával bejön)

Ne búsuljon a ház! Van itt minden!

NAGY NÉNI

(össze csapja kezeit)

Fiam!

IDŐSEBB NAGY

(mérgesen lecsapja a szatyrot)

Jaj, anya, te mindig csak sopánkodni tudsz!

NAGY NÉNI

Honnan vannak...

(a szatyorra, a karszalagra meg félve a fegyverre mutat)

ezek?

IDŐSEBB NAGY

(kihúzza magát)

Minden rendben lesz, semmit se féljete! Jelentkeztem a karhatalomba, vagyis a nemzetőrségbe, ami most a neve.

(anyjára és fiára néz)

Mit néztek így? Katona vagyok, katona voltam, már két, bár ha szigorúan számoljuk, három rendszerben eddig, Horthynál, az úgynevezett demokratikusban, meg a Néphadseregben...

(széttárja a karját)

Csak ehhez értek. Ez a... szakmám.

NAGY PISTA

Harcolni fogsz?

IDŐSEBB NAGY

Katonakötelesség!

NAGY NÉNI

(szája elé kapja kezét)
Jesszusom! Csak nem öltél is!

IDŐSEBB NAGY

Anya!

Csengetnek. Hosszan, erősen. Aztán ököllel megverik az ajtót.

Hang kintről:

„A törvény nevében! Kinyitni!”

*Csengetnek újból, majd választ sem várva betódulnak.
Rendőrök, géppisztolyosak.*

IDŐSEBB NAGY

Mit jelentsen ez? Bajtársak! Én...

(karszalagjára mutat)
nemzetőr vagyok!

RENDŐRTISZT

Mi meg rendőrök.

IDŐSEBB NAGY

Nem ÁVH-s volt maga, kék ávós ezelőtt?

NAGY NÉNI

Jaj, fiam!

RENDŐRTISZT

Most rendőr vagyok!

IDŐSEBB NAGY

Mit akar tőlünk? Megszűnt már az a világ, amikor...

RENDŐRTISZT

Parancsunk van...

(a géppisztolyára üt)
feljelentés érkezett...

IDŐSEBB NAGY

(gúnyosan)
Mint a régi időkben!

RENDŐRTISZT

Innen valaki rádiókapcsolatot tart az ellenséggel.

NAGY PISTA

Ellenséggel?

RENDŐRTISZT

(a rádió adó-vevőre mutat)
Ez itt egy adó-vevő egység.

(Idősebb Nagyra néz)
Maga rádiózik?

NAGY PISTA

Én rádiózok...

NAGY NÉNI

(sikítva)
Kisfiam!

NAGY PISTA

Rádióztam. De engedélyem van, hivatalos MHSZ rádió-amatőr
vagyok, és az MHSZ alapszervezeti tanárom megengedte...

RENDŐRTISZT

(flegmán legyint)
Az egy másik rendszerben volt...

Az egyik rendőr felkapja a rádiót.

NAGY PISTA

Hagyják! Az a Magyar Honvédelmi Szövetség tulajdona!

RENDŐRTISZT

(farkasvigyorral)
Már nem!

(Nagy Pista mellére bök)
Maga velünk jön!

NAGY NÉNI

(felsikolt)
Nem engedem!

RENDŐRTISZT

(vállat von)
Akkor fegyvert használunk!

IDŐSEBB NAGY

Mi a vád?

RENDŐRTISZT

Majd azt más kitalálja...

(meglöki Nagy Pistát)
Na, lódulj, kölyök!

Kimennek.

IDŐSEBB NAGY

(anyjára néz)
Szólok a kerületi parancsnoknak.

NAGY NÉNI

(sírósan)
Miért nem védted meg?

IDŐSEBB NAGY
Próbáltam...

NAGY NÉNI
Nem szóval!

(a fegyverre mutat)
Avval!

IDŐSEBB NAGY
(lehajtja fejét)
Nincs... Nincs lőszer. Meg...

(megemeli a puskát)
nem is lehet evvel löni! A múzeum vitrinjéből szedtem ki, ez
egy 1848-as puska!

NAGY NÉNI
(az asztalhoz rogy)
Mi lesz velünk?

Függöny.

4. Jelenet

A függöny elé bemasíroznak a rendőrök, közöttük Nagy Pista.

Nagy Pista a rendőrökre néz. Nyitja száját, szólna, de egy rendőr meglöki.

Nagy Pista kétségbeesetten a nézőkre néz.

A rendőrök lökdösik, és együtt kimennek.

5. Jelenet

Függöny.

A színen egy sivár hely. A zsinórpadról egy rács lóg le. Se szék, se asztal, se ágy nincs bent. Csak egy pokróc összecsavarva az egyik oldalon.

Nagy Pista a színre botladozik.

Rendőrtiszt lökdösi.

RENDŐRTISZT
Aztán kuss legyen! Most ítélet se kell, hogy valakit
kinyírjunk!

Ezzel a Rendőrtiszt el.

Nagy Pista körülnéz.

A pokróchalom megmoccan. Felnéz onnan Urbáni párttitkár.

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

(felül)

Jé, hát te? Pedig mindig olyan ellenzéki voltál.

NAGY PISTA

És maga, tanár úr...

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

(felemeli ujját)

Párttitkár! Még mindig.

NAGY PISTA

Párttitkár...

(elhúzza a száját)

elvtárs.

(felnevet)

Vagy már párttitkár úr?

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

(kikászálódik a pokrócok közül)

Pártok alakulnak, alakulhatnak. Még a kommunista párt is demokratikus lett...

NAGY PISTA

Tényleg?

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

(vállat von)

Lehet, hogy jól mondod, fiam. Már urazni kell újból. Ki tudja, mi lesz itt!

NAGY PISTA

(körbe forog)

Velünk mi lesz?

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

(érdeklődve)

Téged miért hoztak be?

NAGY PISTA

Csak.

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

Engem is.

(Nagy Pistára sandít)

Te olyan értelmes legény vagy...

NAGY PISTA

Mit akar tőlem?

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

(kezet nyújt)

Szövetkezzünk!

NAGY PISTA

(hátra ugrik)

Mire?

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

Alakítsunk pártot!

NAGY PISTA

Mi, ketten?

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

Könnyebb, mint egymagam. Csak az a feltételem, hogy én legyek a párttitkár.

NAGY PISTA

Milyen pártban?

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

Mindegy, csak főnök legyek. Ez számomra a lényeg!

NAGY PISTA

(felkiált)

De hiszen börtönben vagyunk! Lehet, hogy kivégeznek minket!

(legyint)

Maga meg itt pártoskodásról beszél.

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

Én a túlélésről beszélek! Nem érted, fiam, ha nem párt vagyunk, még hozzá pártvezetők, akkor senkik vagyunk. És a senkiket, én aztán láttam, ott voltam a Rádiónál, lelövik, mint egy kuttyát! Vagy felakasztják, lábtól!

(felmutatja ujját)

Jó, én kaptam egy pofont, de nem haltam meg, mert azt hiszik, fontos ember vagyok...

NAGY PISTA

(fejlehangot)

Odakint százak halnak...

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

A Kossuth téren is volt lövöldözés. Bele a tüntetőkbe. Úgy mondják, az oroszok lőttek, vagy az ÁVH, vagy mindketten. Meg a Rádiónál, mikor az ÁVH visszafoglalta. Sok helyütt harcok vannak...

NAGY PISTA

Maga ennek örül?

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

Én?

(felteszi két kezét)

Én ettől elhatárolódom! Az erőszak nem az én fegyverem...

Rendőrtiszt bejön. Urbáni párttitkár és Nagy Pista elhallgatnak. Fejük lehajtják, rémültek.

RENDŐRTISZT

(előbb Urbáni párttitkára néz, majd Nagy Pistára)

Te!

(rámutat Nagy Pistára)

Mozdulj!

NAGY PISTA

(csodálkozva néz)

Én?

RENDŐRTISZT

Te! Gyere!

NAGY PISTA

Elengednek?

RENDŐRTISZT

(felnevet)

Viszünk vallatásra!

NAGY PISTA

Mit valljak be?

RENDŐRTISZT

Valamit be fogsz!

A Rendőrtiszt megfogja Nagy Pista karját.

RENDŐRTISZT

(Urbáni párttitkár felé visszanéz)

Maga meg elmehet!

A Rendőrtiszt Nagy Pistát kilökdösi.

Függöny.

6. Jelenet

A függöny elé diákok jönnek be. Néhányuknál fegyver. Az egyik diák kezében egy lap. Valami röplap vagy plakát.

TÓTH TIBI

Mit írnak, mondd már!

DIÁK

Tüntetések Ózdon, Pécssett, Szegeden, Dunapentelén, Esztergomban, Vácott, Nagykanizsán. Forr az egész ország! Egymás után alakulnak meg a megyei és a városi munkástanácsok! A Nemzetőrség átveszi a hatalmat!

DIÁKOK EGYÜTT

És? És?

TÓTH TIBI

Jönnek már az amerikaiak? Jönnek már segíteni?

DIÁK

(leereszti a lapot)
Az oroszokról írnak...

DIÁKOK EGYÜTT

Menekülnek!

DIÁK

(fejet ráz)
Jönnek vissza! Mindenfelől. Harckocsikkal!

(megint a lapra néz)
Az emberek kövekkel, kézi fegyverekkel Nyíregyházán és
Várpalotán is megtámadták a városon áthaladó szovjet
csapatokat.

(a többi diákra néz)
Mindenfelől jönnek! Pestre!

DIÁKOK EGYÜTT

De miért, miért, ha egyszer...

SZÉKÁN GYURI

(besiet)
Még nem győztünk! Az ÁVO elbújt, a ruszkik visszajönnek!
Sorainkban sok az áruló!

DIÁKOK EGYÜTT

Mit tegyünk?

SZÉKÁN GYURI

Ember kell a Nagykörútra, az Üllői útra, a Corvin közhöz és
a Jutadombra. A városon belül, kívül támad az ellen!

DIÁKOK EGYÜTT

Nem hagyjuk! Győzni fogunk!

TÓTH TIBI

Éljen a magyar szabadság! Éljen a haza!

DIÁKOK EGYÜTT

Éljen! Éljen!

A diákok oszlanak.

TÓTH TIBI

(oldalra mutat)
Né, ez Nagy Pista papája!

Idősebb Nagy rohamléptekkel érkezik a függöny elé.

SZÉKÁN GYURI

Örömmel látom, százados úr, ha maga is tudja, hol a helye!

IDŐSEBB NAGY

Egyszerű nemzetőr vagyok! És egy kéréssel jöttem hozzád,
Gyuri. Csak te tudsz nekünk segíteni...

TÓTH TIBI

Mi történt?

IDŐSEBB NAGY

Elfogták a fiamat!

SZÉKÁN GYURI

Kik?

IDŐSEBB NAGY

Rendőrök, vagyis rendőregyenruhások. Egy volt ÁVÓ-s vezette őket.

SZÉKÁN GYURI

(ugrik)

Az átkozottak! Tudom, kik azok! Mindenhová befurakodtak, belülről bomlasztják a forradalmunk!

(int)

Na, gyerünk! Nekünk kell itt rendet raknunk!

Elsietnek.

7. Jelenet

Függöny fel. Egy asztal, egy szék. Előtte sok diák. Van, akinél lyukas zászló, van, akinél fegyver.

Balsa tanár úr a szék mögött. Felemeli kezét. Majd feláll a székre.

BALSA TANÁR ÚR

(elkiáltja magát)

Fiúk! Fiúk! Ifjú vitézek!

Erre csend lesz. A diákok a tanár felé néznek.

BALSA TANÁR ÚR

Minden kerületnek meg kell szerveznie a saját védelmét, és lehetőség szerint segítséget nyújtani más kerületnek.

DIÁK

De nem tudunk semmit!

DIÁKOK EGYÜTT

Össze-vissza jönnek hírek!

DIÁK

Rémisztőek!

BALSA TANÁR ÚR

(csitítón felemeli kezét)

Szabadságharcunk győzelemre áll...

DIÁKOK EGYÜTT

Szabadságharc?

DIÁK

Nem népfelkelés? Nem forradalom? Vagy... ellenforradalom?

BALSA TANÁR ÚR

Szabadságharc! Ebben egyezzünk meg! Politikusaink erről beszélnek...

DIÁK

Melyik politikusaink?

BALSA TANÁR ÚR

Akik a jövőt mutatják!

DIÁK

Vegyük kézbe sorsunk!

DIÁKOK EGYÜTT

Vegyük! Vegyük!

Fegyverek, öklök és zászlók emelkednek a magasba.

BALSA TANÁR ÚR

Mindig kellett vezetők! Ha mindenki vezető, az káosz! Az anarchia!

DIÁK

De ki legyen a vezetőnk?

Székán Gyuri, Nagy Pista, idősebb Nagy és Tóth Tibi megérkeznek.

DIÁKOK EGYÜTT

Gyuri! Gyuri! Székán Gyuri!

Balsa tanár úr leszáll a székről és kezet nyújt Gyurinak. Kezet ráznak.

Székán Gyuri felugrik a székre. Erre csend lesz.

SZÉKÁN GYURI

Emberek! Belülről és kívülről is támadják szabadságunk! Becsületes hazafiakat, egyszerű embereket, sőt fiatalokat mondvacsinált okokból, hogy félelmet keltsenek, letartóztatnak, megvernek, megölnék. A rendőrségen átöltözött ÁVÓ-sok vannak és egyéb karhatalmisták, akik

(Nagy Pistára mutat)
barátainkat elhurcolják, meg akarják verni, miközben...

(felmutatja ujját)
Úrbáni párttitkárt bántatlanul szabadon eresztik!

DIÁKOK EGYÜTT

Gyalázat!

SZÉKÁN GYURI

Igaza van Balsa tanár úrnak! Nekünk kell a rendet megteremteni. Hogy a harcot tudjuk folytatni!

DIÁK

Hát nem győztünk? Az oroszok...

SZÉKÁN GYURI

Az oroszok visszajönnek! Még nagyobb erőkkel. Egy egész hadsereg, százezer ember!

TÓTH TIBI

És az amerikaiak? Mikor jönnek?

DIÁKOK EGYÜTT

Igen, igen! A világ segít és az ENSZ!

SZÉKÁN GYURI

(csendet int)

Senki sem segít. Vagyis vannak, akik segítenek, ahogy tudnak. Varsóból vér- és gyógyszerszállítmány érkezett a Ferihegyi repülőtérre.

DIÁKOK EGYÜTT

Éljenek a lengyelek!

SZÉKÁN GYURI

Erdélyben Kolozsvárott, Temesvárott, Nagyváradon és több városban tüntettek a magyar forradalom mellett!

TÓTH TIBI

Éljenek a románok!

DIÁKOK EGYÜTT

Éljen Erdély! Éljen!

BALSA TANÁR ÚR

Rómában XII. Pius pápa enciklikát bocsátott ki a felkelésről, és imára szólított fel minden keresztényt, hogy imádkozzanak a győzelmünkért.

SZÉKÁN GYURI

(odabiccent)

Köszönjük!

TÓTH TIBI

És az ENSZ?

BALSA TANÁR ÚR

Ülésezik. De nem miattunk. Szuezi fontosabb a nagyhatalmaknak.

TÓTH TIBI

És... és az amerikaiak?

SZÉKÁN GYURI

(ráordít)

Nem fognak jönni az amerikaiak! Az oroszok jönnek, ellenünk. Nem érted?

TÓTH TIBI

De... de a Szabad Európa...

BALSA TANÁR ÚR

A Szabad Európa rádió hergel, lázít. Érdeke, hogy mi itt
lekössük az oroszokat, közben meg ők legyőzhessék az
egyiptomiakat!

Csend. Lehajtja a fejét mindenki.

TÓTH TIBI

(felnéz)

Akkor kire számíthatunk?

IDŐSEBB NAGY

Magunkra! Önmagunkra fiúk, önmagunkra emberek!

BALSA TANÁR ÚR

(felkiált)

Mint mindig a magyar történelemben!

Lövések zaja kintről.

SZÉKÁN GYURI

(leugrik a székről)

Fegyverbe, emberek! Fegyverbe! Mindenki a barikádra!

Ezzel kirohannak.

*Kint felerősödő lövés zajok. Már ágyú is durran és
repülőgépek zúgnak.*

Függöny.

8. Jelenet

Függöny.

*A színen egy kis asztalka. Ott kuporog egy rádió
mellett VIRÁG ANNUSKA.*

VIRÁG ANNUSKA

(kétségbeesetten)

Nem működik! Nem működik! Napok óta csak zörgés, csak
zörgés. Nem lehet semmit se fogni, se adni.

(kezébe temeti arcát, majd felnéz)

Amikor annyi mondanivalóm lenne. Fontos események történtek,
itt, minálunk is. Annyi mindent tudott meg a vasutasoktól
apa, de a fővárosról semmit sem tudunk!

Harckocsik zaja kintről. A lány felugrik.

VIRÁG ANNUSKA

Jaj, mi ez? Ezek harckocsik! Az oroszok nem kimennek, hanem
visszajöttek. És még nagyobb erővel. Apa mondta, Szilágyit
és Tomasovszkit, meg a többi forradalmi vezetőt, még a
jóságos Rácz tanár urat is keresik, le akarják
tartóztatni... Mi lesz, mi lehet így mivelünk?

A lány a székhez megy. Lerogy.

VIRÁG ANNUSKA

(maga elé mondva)

Mi lesz a szegény magyar néppel?

Függöny.

9. Jelenet

*Függöny elé SZÉKÁN GYURI, NAGY PISTA, TÓTH TIBI jönnek
meg néhány riadt diák.*

Távolról lövéshangok.

DIÁK

(rettenve)

Ezek harckocsikkal jönnek!

SZÉKÁN GYURI

(kihúzza magát)

Mi

(hangsúlyozza ki)

nem ijedünk meg! Ezt a mozgalmat, a nép felkelését nem lehet
leverni!

TÓTH TIBI

Kitől hallottad ezt?

SZÉKÁN GYURI

Az utcán. Mindenki mondja.

NAGY PISTA

(biccent)

Azok, akik már menekülnek!

SZÉKÁN GYURI

Gyáva népség! Az ilyenre nincs szükségünk!

TÓTH TIBI

Hát milyenre van?

DIÁKOK EGYÜTT

Aki kiáll a barikádra!

NAGY PISTA

Fegyvertelenül?

TÓTH TIBI

Lőszer nélkül?

NAGY PISTA

Éhesen? Fáradtan?

TÓTH TIBI

Mindenkitől elfeledve.

SZÉKÁN GYURI

(az egyik nyavalygóról a másikra néz, aztán elkiáltja magát)
Kishitűek! Vagy ez már több, mint kishitűség. Ez gyávaság!

NAGY PISTA

A gyávák már menekülnek! Mi itt vagyunk!

SZÉKÁN GYURI

(öklével a tenyerébe csap)
Nem tűröm ezt! Aki így beszél az... az...

DIÁKOK EGYÜTT

Az?

SZÉKÁN GYURI

(bizonytalan)
Az...

NAGY PISTA

Mondd ki!

Mindenki Székán Gyurira mered.

SZÉKÁN GYURI

Az áruló!

Kis csend. A diákok Nagy Pistára néznek.

DIÁKOK EGYÜTT

Áruló!

DIÁK

Könyörgöm...

SZÉKÁN GYURI

(Nagy Pistára mutat)
Börtönbe vele!

NAGY PISTA

Börtönbe? Miért?

SZÉKÁN GYURI

Hogy gondolkodj! Gondolkodj el azon, hova is tartozol!

Diákok megragadják Nagy Pistát.

NAGY PISTA

Hát a börtönbe biztos nem...

Diákok elvezetik Nagy Pistát.

A színen Székán Gyuri és Tóth Tibi maradnak.

SZÉKÁN GYURI

(mérgeesen fúj egyet és Tóth Tibire mered)
Mit nézel?

TÓTH TIBI
Én hős vagyok!

SZÉKÁN GYURI
Te egy hülye vagy!

TÓTH TIBI
(összeecsapja bokáit)
Egy hülye hős! Jelentem alásan.

Székán Gyuri legyint.

Lövések. Tóth Tibi megremeg.

SZÉKÁN GYURI
(int Tóth Tibinek)
Na, gyere!

TÓTH TIBI
Ketten menjünk?

SZÉKÁN GYURI
(körülnéz és elkiáltja magát)
Ki akar még jönni? Ki akar hősi halott lenni?

TÓTH TIBI
Halott?

SZÉKÁN GYURI
(lemondón legyint)
Na, menj.

(elindul kifelé)
Én is megyek!

Tóth Tibi az elmenő Székán Gyuri után néz. Aztán ugrik a másik irány felé. De nem tud kifutni, mert Balsa tanár úr érkezik.

BALSA TANÁR ÚR
Hová, Tibikém?

TÓTH TIBI
Lőnek!

BALSA TANÁR ÚR
Pedig nem ezt ígérték!

TÓTH TIBI
A tanár úr még hisz ezeknek?

BALSA TANÁR ÚR
(megcsóválja fejét)
De hát háová bújjunk? Önmagunkba nem lehet.

TÓTH TIBI
(kifelé indul)
Én azért megpróbálok...

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR jön.

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

(Tóth Tibi után néz)

De sürgős!

BALSA TANÁR ÚR

Maga, kint?

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

Hát hol lennék? Engem mindig kiengednek!

(felfújja magát)

Én vezető ember vagyok!

Balsa tanár úr megpróbál elmenni. Úrbáni párttitkár megállítja.

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

És maga, tanár...

(gúnyosan felnevet)

úr! Meddig úr még?

BALSA TANÁR ÚR

Megpróbálom összeszedni a tanítványaimat. Nehogy valami butaságot csináljanak.

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

Úgy!? Ezt megjegyzem. Én az új hatalom kerületi vezére vagyok, sőt a fővárosi bizottságba is behelyeztek. Itt, kérem, rend lesz!

BALSA TANÁR ÚR

(megtorpan)

Azzal, hogy az oroszok halomra ölik a népet? A népünket?

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

(könnyedén)

Ha az kell. Ha az a győzelem ára.

BALSA TANÁR ÚR

Mert mindig csak a győzelem, ugye? Bármilyen áron!

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

Meg a hatalom, kolléga. Ne legyen naiv, a legfontosabb a hatalom.

BALSA TANÁR ÚR

Én a diákjaim után nézek...

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

Várjon! Én magát kerestem.

BALSA TANÁR ÚR

Lecsukat?

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

(felszisszen)

Ne legyen ilyen ellenséges! Lehet, az életét egyszer majd nekem fogja köszönni!

BALSA TANÁR ÚR

Na, azt az életet nem fogom köszönni!

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

Most én másnak a megbízásából vagyok itt.

(az ég felé bökö)

Magasról jött a parancsom.

(közelebb lép)

Mint tudja, október 31-én az MDP Elnöksége kimondta a párt feloszlását.

BALSA TANÁR ÚR

Nincs párt?

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

Az nincs. De van másik. Megalakult a Magyar Szocialista Munkáspárt, azaz az MSZMP! Éljen!

*Balsa tanár úr nem szól, hanem csendesen menni készül.
Úrbáni párttitkár visszatartja.*

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

Ebbe az új pártba kellene új emberek.

BALSA TANÁR ÚR

Miért, nem elég a régi?

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

Olyanok, mint maga. Akik még nem szektásodtak a régi pártban, a Rákosi-Gerő klikkel.

BALSA TANÁR ÚR

(felnevet)

És maga, kedves Úrbáni párttitkár? Maga mit csinált?

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

Én? A népert, a népnek, a népből... Vezettem!

BALSA TANÁR ÚR

Hát sok sikert!

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

Mondom, maga kell nekünk! A párt...

BALSA TANÁR ÚR

Melyik?

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

Az új párt ezt akarja! Maga nem volt MDP-tag, maga nem is nagyon volt kommunista. Ilyen ember kell nekünk!

BALSA TANÁR ÚR

Minek?

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

(mosollyal)

Igazgatónak. Mondjuk, a politechnikumban, vagy máshol. Amit csak szeretne igazgatni! És kétszeres fizetésért, vagy háromért, és szolgálati lakásért, három-négy szobásért egy csendes utcában. Meg persze szolgálati autó és bútorok, de ez már természetes.

BALSA TANÁR ÚR

Nekem nem.

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

Ne legyen hülye! Ha adják, fogadja el! Mert...

(felnevet)

ha adnak, fogadd el, ha ütnek...

(elkomorul)

akkor agyon fognak verni!

BALSA TANÁR ÚR

Ez fenyegetés?

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

Ez? Ez ígéret. Ebben a kézben

(mutatja a jobb tenyerét)

a megegyezés van, a jutalom, ebben meg

(mutatja fel a balt)

az ütések! Na, melyik kell?

BALSA TANÁR ÚR

(elgondolkodva)

A jobb tenyérben tehát, a jobb oldaliban a jutalom, a balban, azaz a baloldaliban meg a fenyegetés? Ezt mondta?

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

(biccent, aztán felordít)

Te kis senki! Te most nemcsak magaddal, hanem a családod sorsával is játszol!

BALSA TANÁR ÚR

(már megy)

Maguk, vagyis, ti, ha már így összetegeződöttünk, soha nem tiszteltetek semmit és senkit. Még a halottak napját sem! Azt mondtátok, tűzszünet! Hát ez a tűzszünet? Az orosz csapatok kimentek? Csak kissé arrébb mentek, hogy rendeződve visszajöjjenek! Ahogy, látom, ti is előbújtatok..

Balsa tanár úr elmegy.

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

(Balsa tanár úr után ordít)

Meg fogod te még ezt keserülni! Meg!

A másik irányból IDŐSEBB NAGY érkezik. Elgondolkodó.

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

(Idősebb Nagy elé ugrik)

Akkor maga!

IDŐSEBB NAGY

Mit akar maga tőlem?

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

Lépjen be a pártba! Az újba!

IDŐSEBB NAGY

Hagyjon engem békén!

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

De büntetlenséget ígérünk. Sőt, előremenetelt! Maga katonatiszt volt, nem? Most újra nagy szükségünk van a jó katonákra, sőt, mivel a régi párt dobta ki, az új majd emeli a ranglétrán. Akár két ranggal is! Vagy mehet a karhatalomhoz, a rendőrséghez, vagy ahová csak akar...

IDŐSEBB NAGY

Itt már megváltozott a világ...

(a zsebéhez nyúl)

nézze...

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

(rettenve hátra lép)

Le ne lőjön!

IDŐSEBB NAGY

Csak egy röplapot mutatok.

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

(elveszi a lapot, belenéz)

Ezt nem értem...

IDŐSEBB NAGY

Mit nem ért?

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

(a röplapra nézve olvasni kezd)

„Magyar Testvéreink! Bajtársak! A Hadsereg vezetésének...”

IDŐSEBB NAGY

(közbevág)

Nem ez a lényeg! Hanem a pontok!

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

„Egy: Követeljük a Szovjet Hadsereg azonnali kivonását Budapestről és a legrövidebb időn belül hazánk területéről! Kettő: kérjük a...”

IDŐSEBB NAGY

Az utolsó, az ötödik pontot olvassa!

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

„A Hadsereg vezetésének Forradalmi Katonai Tanácsa követeli, hogy hős határőreink a honvédséghez tartozzanak. Egyben felhívjuk őket, hogy továbbra is védjék hazánk szent határait! Budapest, 1956. október 30. A Magyar Néphadsereg Vezetésének Forradalmi Katonai Tanácsa”

IDŐSEBB NAGY

(visszaveszi a röplapot)
Tudja, mi ez?

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

(felnevet)
Duma! Az oroszok, pajtikám, nem mennek ki! Az oroszok bent fognak maradni! Sok-sok évig maradni. És azért fognak itt maradni, hogy mi, a kommunisták a hatalmat megtarthassuk!

(felkiált)
Maguk barmok! Kézifegyverekkel akarnak egy világbirodalommal szembeszállni?

IDŐSEBB NAGY

(büszkén)
Én már nemzetőr vagyok!

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

(vállat von)
Ha így akarja! Egyébként

(arrébb lép)
a fiát az állítólagos forradalmárok, a maga barátai letartóztatták.

IDŐSEBB NAGY

(megrebben)
Pista... De... de mi a vád?

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

(kacagva)
Gyávaság! Gyávaság! És, szerintem, agyon is fogják löni. Ha addig rendet nem tesznek az oroszok.

Idősebb Nagy elsiet.

ÚRBÁNI PÁRTTITKÁR

(Idősebb Nagy után néz, megcsóválja a fejét)
Őrültek. Mind örültek, mert nem tudják, mi a való!

Lövések.

Úrbáni párttitkár lekuporodik és így, egészen összehúzva magát elsiet.

10. Jelenet

Függöny elé belökdösi néhány diák (néhányuknál fegyver van) Nagy Pistát. A diákok közt van Tóth Tibi.

NAGY PISTA

Mi a fenét akartok tőlem? Az Isten...

TÓTH TIBI
Isten nevét hiába szádra ne vedd! A kiszabadult Mindszenty
bíboros első parancsa ez volt.

NAGY PISTA
Én csupán imádkozni akartam...

TÓTH TIBI
Azt tedd!

*A diákok Nagy Pistát oldalt lökdösik, az egyik elővesz
egy kendőt.*

NAGY PISTA
Most mit akartok?

TÓTH TIBI
Meghalt a forradalmunk! Te is meghalsz, te gyáva!

DIÁKOK EGYÜTT
Utolsó golyóink a gyávákba!

NAGY PISTA
Ti miért ellenem harcoltok?

TÓTH TIBI
Parancs volt!

NAGY PISTA
Kitől?

TÓTH TIBI
Azt nem tudjuk!

NAGY PISTA
Követelem, hogy...

TÓTH TIBI
Fogd be a szád!

NAGY PISTA
(csendesebben)
Szóljatok Székán Gyurinak!

TÓTH TIBI
(lehajtja fejét)
Megsebesült.

DIÁK
Elfogták.

TÓTH TIBI
Sebesülten elfogták.

DIÁKOK EGYÜTT
Vallatják!

TÓTH TIBI
Gulagra vitték!

DIÁKOK EGYÜTT
Talán már meg is halt!

NAGY PISTA
És ezért kell nekem is meghalni?

TÓTH TIBI
Ezt hallgasd meg!

(elővesz egy röplapot)
„Hazafiak! Ezekben a nehéz időkben, mikor hazánk szabadságért küzd, minden magyarnak úgy kell viselkedni, ahogy e nehéz időkben hazánk megkívánja. Mindenki álljon helyt hazafiasan. Kelt Budapest, 1956. november 4. Magyar Forradalmi Ifjúság.”

(büszkén hozzáteszi)
Ezek vagyunk mi!

Hangosbemondó hangjai:

„Figyelem, figyelem! A mai napon Nagy Imre bejelentette az ország semlegességét! A kormány megtiltotta a magyar alakulatoknak a szovjet csapatokkal szembeni ellenállást. Figyelem...”

Diákok összenéznek.

TÓTH TIBI
Most van harc, vagy...

NAGY PISTA
Szerintem menjünk haza.

A diákok lehajtják fejüket és széjjel oszlanak. A színen egy puska marad, meg egy piros-fehér-zöld karszalag, ledobva.

IDŐSEBB NAGY
(jön sietve, már nincs nála fegyver, se karján nemzetiszín szalag)
Ó, fiam, annyira aggódok!

NAGY PISTA
Apa! Édesapa! Mi lesz velünk?

IDŐSEBB NAGY
(körülnéz)
Én nem is voltam itt soha. Én megyek nyugatra.

NAGY PISTA
És nagymama?

IDŐSEBB NAGY
Gyertek ti is!

NAGY PISTA

Nagymama sosem menne el.

IDŐSEBB NAGY

Aki öreg, maradjon! De te fiatal vagy. Előtted az élet! Itt milyen életed lesz? Nyugaton a bátraké a világ!

NAGY PISTA

Az olyan bátraké, akik menekülnek?

Idősebb Nagy felhorkan, majd legyint és kisiet.

Nagy Pista tétován áll.

Hangosbemondó hangjai:

„Konyev marsall, a Varsói Szerződés Egyesített Fegyveres Erőinek főparancsnoka felszólított minden ellenállót, hogy azonnali hatállyal tegye le a fegyvert és szüntessen be minden ellenségeskedést...”

Géppisztolysorozat.

Hangosbemondó hangjai:

„Felhívás a magyar néphez! Nagy Imre kormánya szétesett, ténylegesen nem létezik többé. Az országban zűrzavar van és a népellenes erők büntetlenül végzik aljas ügyüket. A fennálló helyzetben a Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány a Magyarországon államcsúszó szovjet csapatok parancsnokságához fordult azzal a kéréssel, hogy nyújtson segítséget az ellenforradalmi erők felszámolásában, a rend, az ország békéjének és nyugalmának helyreállításában. A szovjet csapatok parancsnoksága és mi, szovjet katonák és tisztek, készek vagyunk megadni magyar testvéreinknek ezt a segítséget...”

Nagy Pista fejét lehajtva kimegy.

11. Jelenet

Függöny.

A színen Nagyék lakása. Nagy néni az asztal mellett kuporog. Ajtónyitás zaja.

Nagy Pista jön be.

NAGY NÉNI

(felugorva)

Ó, hogy aggódtam értetek! Csak ti vagytok nekem...

(Nagy Pista háta mögé néz)

És apád?

Nagy Pista megrázza fejét.

NAGY NÉNI

(felkiált)

Meghalt? Megsebesült? Elfogták? Hol van, hol...

NAGY PISTA

(megfogja Nagy nénit)

Nyugi! Él!

NAGY NÉNI

(Nagy Pistára néz)

Akkor miért mondasz ilyen szomorúan?

NAGY PISTA

Nyugatra ment.

NAGY NÉNI

Miért?

NAGY PISTA

Élni. Ő így mondta.

NAGY NÉNI

És mi?

NAGY PISTA

(megsimogatja nagymamáját)

Mi is. Mi is! Bízz Istenben.

*Az asztalon recsegni kezd, majd feléled a rádió adó-
vevő.*

VIRÁG ANNUSKA

(hangja a rádióból)

Budapest! Budapest! Hallasz?

NAGY PISTA

(a rádió adó-vevőhöz ugrik)

Hallak! Hallak! Ki vagy?

VIRÁG ANNUSKA

(hangja a rádióból)

Nyíregyházáról beszélek!

NAGY PISTA

(izgatottan)

Akkor veled beszéltem múltkor is...

VIRÁG ANNUSKA

(hangja a rádióból)

Nem tudom. Most nem zavarnak. Elsején vagy másodikán, vagy nem is tudom már, milyen napon az oroszok teljesen elözönlötték a várost. A Debreceni utcán vagy az Állami Áruháznál valakik rájuk lőttek. Egy teherautó felborult... Az oroszok az emberek közé lőttek. Pedig volt olyan katona, aki Szuezt kereste itt!

NAGY PISTA

(türelmetlenül)

Most mi van?

VIRÁG ANNUSKA

(hangja a rádióból, előbb recsegősen, majd sokkal tisztábban)

Itt... (recsegés) előjöttek a pufajkások. Ez az új ÁVO. A régiékből... Mindenkit elvisznek, aki a felkeléssel szimpatizált. Vagy akire ráfogják... Apát, édesapát is... elvitték.

NAGY PISTA

Sajnálom...

VIRÁG ANNUSKA

(hangja a rádióból)

Veletek mi van?

NAGY PISTA

Nem tudom.

VIRÁG ANNUSKA

(hangja a rádióból)

Itt is minden csak félelem! Apa még hallotta a határon, hogy Erdély-szerte rendkívüli intézkedéseket léptettek életbe. Temesvárról, Aradról és több magyarlakta városból kitiltotta a hatalom a külföldieket. Közben viszont tüntetések zajlottak a kolozsvári egyetemen: a diákok demokratikus jogokat és teljes tanszabadságot követelnek.

A rádió adó-vevőből hirtelen sisterség. Nagy Pista mérgesen csavargatja a gombokat.

Egyszer csak élesen felcsattan egy férfihang:

„Budapest körül harcok, a honvédcsapatok, a nemzetőrök és más... (sisterség) erők a Jutadombnál, a Nagykőrösi útnál, a Határ útnál, Soroksár határában, a Jászberényi útnál, a Kőbányai útnál, a Zalka Máté téren, az Éles saroknál, a Csajkovszkij parkban (sisterség) harcban állnak... (sisterség) Corvin-köz (sisterség) orosz repülőök támadják... (sisterség) Nem adjuk fel!”

Csak sisterség.

NAGY PISTA

(maga elé)

Nem adjuk fel!

Csengetnek.

NAGY NÉNI

Jaj!

NAGY PISTA

(feláll)

Nyugi!

NAGY NÉNI

Félek! Téged féltetek!

Nagy Pista kimegy, majd Tóth Tibivel jön vissza.

TÓTH TIBI
(illedelmesen köszön)
Csókolom, Nagy néni!

NAGY NÉNI
Tibi! Mi van odakint?

TÓTH TIBI
(fensőbbiségesen)
Nyugalom! Már rend van. Rendet raktunk!

NAGY PISTA
Kik?

TÓTH TIBI
Mi.

NAGY PISTA
De ki vagy te?

TÓTH TIBI
Tóth Tibi.

NAGY PISTA
(megrázza fejét)
Azt tudom. De te már voltál mindenhol.

TÓTH TIBI
(nagyképűen)
Én, kérlek, nagy túlélő vagyok. Mert helyezkedni, fiacskám,
mindig, minden korban tudni kell!

NAGY PISTA
(morogva)
Már tudom.

(előbb nagymamájára, majd Tóth Tibire néz)
A többiekről mit tudsz?

TÓTH TIBI
Azért jöttem, hogy elújságotljam, beléphettünk a felnőttek
közé. Klári is, meg én is. Tudod, Sóvághó Klári!

NAGY PISTA
Ő él?

TÓTH TIBI
Persze, szép nő, élnie kell. Már mind a ketten az MSZMP
teljes jogú tagjai vagyunk.

(felnevet)
Nekünk áll itt a világ! Meg...

(titkolózva körbesandít)
jól jön majd a párttagság, ha kezdődik a számonkérés. Tehát,

(bólogat)

szerintem, te is lépj be! Csak néhány párttag kell, aki a felvételed támogatja. Klári meg én támogatunk, és még Urbáni párttitkár is azt üzeni, hogy megbocsátott neked.

NAGY PISTA

Megbocsátani? Miért? Én nem csináltam semmit!

TÓTH TIBI

Te csak azt úgy hiszed!

(oldalt dönti fejét)

Akkor? Mit választasz? A jövőt vagy...

NAGY PISTA

A demokratikus jövőt! A magyar nép jövőjét... egy jobb világot!

Tóth Tibi legyint, majd szó nélkül kimegy.

Kintről hangosbeszélő hangja:

„A budapesti szovjet katonai egységek városparancsnokának első számú parancsa, Budapest, 1956. november 6. Azok a személyek, akiknél fegyver van, haladéktalanul szolgáltatassák be a szovjet katonai alakulatoknak... Budapest területén az utcán közlekedni csak reggel 7 órától este 19 óráig szabad. Mindenki köteles feltétlenül engedelmeskedni a szovjet katonai parancsnokság járőreinek, és ellentmondás nélkül teljesíteni azok utasításait és parancsait. A budapesti szovjet katonai egységek városparancsnoka, Grebennyik K. gárdavezérőrnagy.”

NAGY NÉNI

(megremeg)

Kisfiam, én úgy félek!

NAGY PISTA

Ne félj, nagymama, szép idők ezek...

NAGY NÉNI

Szépek?

NAGY PISTA

(megöleli a nagymamáját)

Láttuk hullani a csillagokat! És kérhattünk volna bármit a sorstól...

Függöny.

VÉGE

A dráma megírását és színpadra vitelét az 1956-os forradalom és szabadságharc 60. évfordulójára létrehozott Emlékbizottság támogatja”.

<http://www.magyarforradalom1956.hu/>